

ISSN 2651-1142

วารสารสังคมวิจัยและพัฒนา

Journal of Multidisciplinary Academic Research and Development

ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 มกราคม - มีนาคม 2563

Vol.2 No. 1 January - March 2020

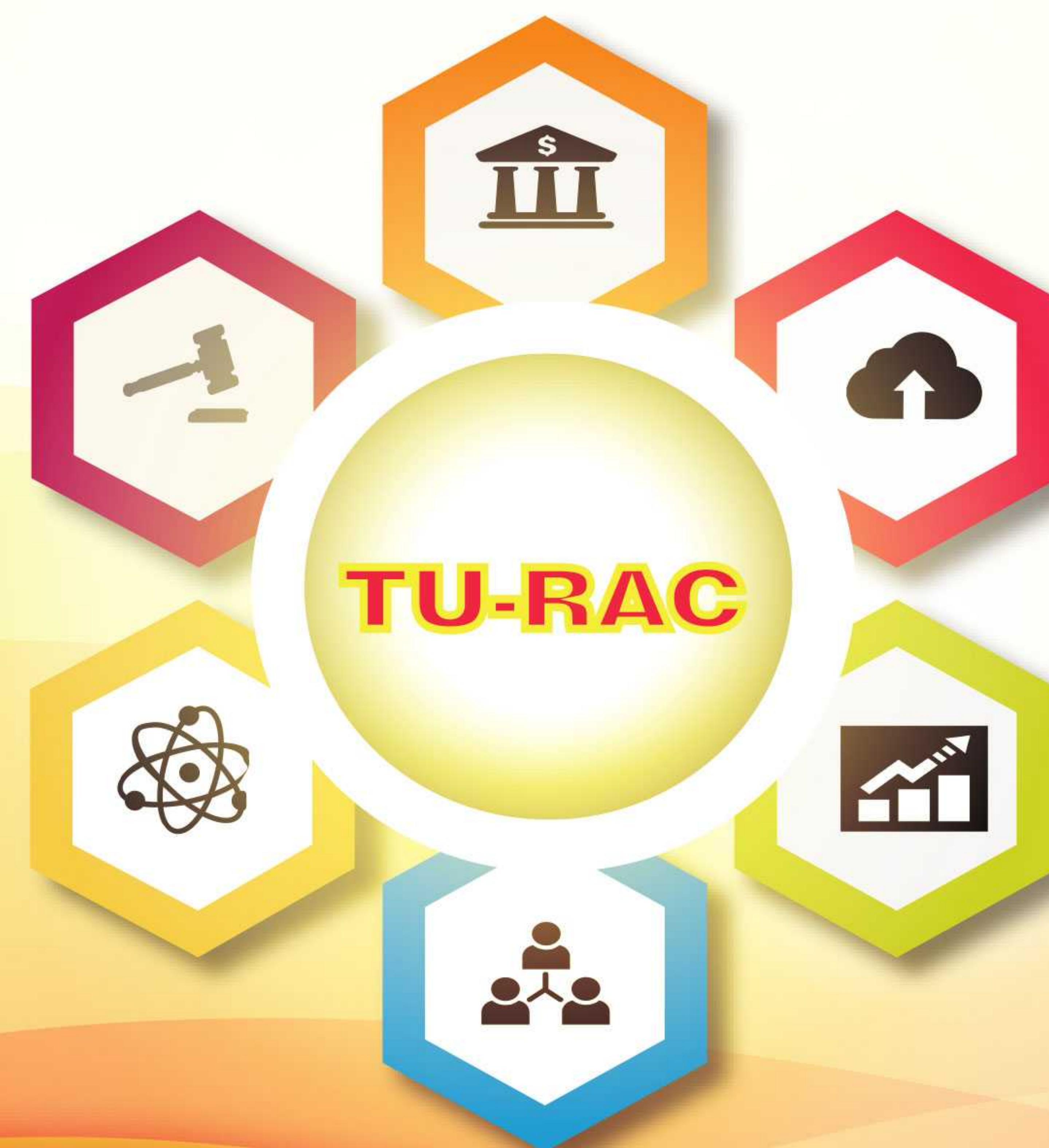
วารสารสังคมวิจัยและพัฒนา ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 มกราคม - มีนาคม 2563

Journal of Multidisciplinary Academic Research and Development Vol. 2 No. 1 January - March 2020

สำนักงานศูนย์วิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
Thammasat University Research and Consultancy Institute
อาคารเอนกประสงค์ 1 ชั้น 7 เลขที่ 2 ถ.พระจันทร์
แขวงพระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร จ.กรุงเทพฯ 10200
โทรศัพท์. 0-2613-3120-2, 0-2223-3757

www.turac.tu.ac.th

www.turac.tu.ac.th

สำนักงานศูนย์วิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
Thammasat University Research and Consultancy Institute

บทบรรณาธิการ

วารสารสังคมวิจัยและพัฒนา ดำเนินการมาเป็นปีที่ 2 ฉบับที่ 5 (2563): มกราคม – มีนาคม 2563 สำหรับฉบับนี้มีบทความที่น่าสนใจ 3 เรื่อง โดยเริ่มจาก

บทความเรื่อง “Wawasan Brunei 2035”: โอกาสด้านการค้าและการลงทุนของประเทศไทย เขียนโดยรมิดา ชื่นพรภักดี และทรงชัย ทองปาน ที่ได้นำเสนอพัฒนาการเชิงนโยบายการปฏิรูปเศรษฐกิจภายใต้แผนพัฒนาวิสัยทัศน์บรูไน และศักยภาพและโอกาสด้านการค้าและการลงทุนของประเทศไทยในบรูไน โดยประเทศบรูไนได้จัดทำแผนพัฒนาวิสัยทัศน์บรูไนหรือ Wawasan Brunei 2035 ขึ้นมาภายใต้สถานการณ์ที่ทรัพยากรน้ำมันและก๊าซธรรมชาติอันเป็นรายได้หลักที่สำคัญของประเทศกำลังจะหมดไป ทำให้ประเทศบรูไนต้องสร้างแผนพัฒนาประเทศระยะยาวเพื่อสร้างความยั่งยืน และการพัฒนาของประเทศผ่านยุทธศาสตร์ 8 ด้าน ได้แก่ ยุทธศาสตร์ด้านการศึกษา ยุทธศาสตร์ด้านเศรษฐกิจ ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาระบบองค์การ ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ยุทธศาสตร์ด้านการประกันสังคม และยุทธศาสตร์ด้านสิ่งแวดล้อม โดยยุทธศาสตร์ในแต่ละด้านนั้น ประเทศบรูไนได้นำมาบรรจุไว้ภายใต้แผนพัฒนาแห่งชาติ 5 ปี นับตั้งแต่ปี 2007 ไปจนถึงปี 2035 ได้แก่ แผนพัฒนาแห่งชาติบรูไนฉบับที่ 9 (RKN แผนพัฒนาแห่งชาติบรูไนฉบับที่ 10 (RKN10) แผนพัฒนาแห่งชาติบรูไนฉบับที่ 11 (RKN11) จากแผนวิสัยทัศน์บรูไน ทำให้ประเทศไทยมีศักยภาพและโอกาสด้านการค้าและการลงทุนของประเทศไทยในบรูไน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านอุตสาหกรรมเกษตร ด้านอุตสาหกรรมการประมง ด้านอุตสาหกรรมฮาลาล ด้านอุตสาหกรรมท่องเที่ยว และด้านการลงทุนทำธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) จากเดิมประเทศบรูไนกับประเทศไทยมีความร่วมมือกันน้อย หรือแม้แต่ประเทศอื่น ๆ ที่เดิมมีความสัมพันธ์กันในแง่ของผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้องอุตสาหกรรมน้ำมันเป็นหลัก ก็ได้ปรับเปลี่ยนมาเป็นความร่วมมือด้านอื่น ๆ

บทความต่อมาเป็นเรื่อง พฤติกรรมการใช้บรรจุภัณฑ์ใส่อาหารที่ใช้แล้วทิ้งของร้านขายอาหารกรณีศึกษาอำเภอเมืองและอำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต เขียนโดยธงชัย สุธีรศักดิ์ และคณะ ผู้เขียนได้ศึกษาปัจจัยที่ทำให้ร้านขายอาหารใช้กล่องและ/หรือบรรจุภัณฑ์ใส่อาหารแบบใช้แล้วทิ้งที่ผลิตจากโฟม หรือวัสดุที่ไม่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม รวมถึงความคิดเห็นและความต้องการในเบื้องต้นของร้านขายอาหารเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์ใส่อาหารแบบใช้แล้วทิ้งที่ผลิตจากวัสดุที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมจากกลุ่มตัวอย่างร้านอาหาร ผู้วิจัยค้นพบว่าปัจจัยที่ร้านขายอาหารนำมาพิจารณาใช้กล่องและ/หรือบรรจุภัณฑ์ใส่อาหารแบบใช้แล้วทิ้งที่ผลิตจากโฟม หรือวัสดุที่ไม่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม คือ ปัจจัยในด้านต้นทุนด้วยเหตุผลที่ว่าผลิตภัณฑ์ใส่อาหารดังกล่าวมีราคาถูกและมีต้นทุนต่ำในการลงทุน โดยมีพิจารณาปัจจัยเสริมในด้านความสามารถในการทนความร้อน ความสามารถทนต่อการเสียหายจากการใช้งานร่วมกับน้ำ ความสะดวกในการใช้งานง่าย และความสวยงามของบรรจุภัณฑ์ ในกรณีที่มีการบังคับไม่ให้ใช้กล่องและ/หรือบรรจุภัณฑ์ใส่อาหารแบบใช้แล้วทิ้งที่ผลิตจากโฟม หรือวัสดุที่ไม่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม กลุ่มตัวอย่างร้านอาหารมีความคาดหวังในกล่องและ/หรือบรรจุภัณฑ์ใส่อาหารแบบใช้แล้วทิ้งที่ผลิตวัสดุที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ที่มีคุณสมบัติที่ใกล้เคียงกับกล่องโฟม สามารถทนความร้อน ความสามารถทนต่อการเสียหายจากการใช้งานร่วมกับน้ำความสะดวกในการใช้งาน รูปลักษณ์

ที่สวยงาม ความคงทนแข็งแรง และมีราคาที่ถูก โดยวัสดุตั้งต้นสำหรับการผลิตเป็นกล่องและ/หรือบรรจุภัณฑ์ใส่อาหารแบบใช้แล้วทิ้งดังกล่าวที่กลุ่มตัวอย่างร้านอาหารเลือกให้นำมาทำ คือ วัสดุสังเคราะห์จากธรรมชาติ วัสดุธรรมชาติที่มาจากพืชกระต๊าก และกระต๊ากไร้ไซเคิล ตามลำดับ

บทความเรื่องตลาดนัดสามร้อยกล้า : การจัดการตลาดในชุมชนเพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง กรณีศึกษาชุมชนบ้านปัดโวก ตำบลหินตก อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช เขียนโดยศุภกาญจน์ แก้วสกุล และคณะ จากการวิจัยทำให้ผู้วิจัยค้นพบว่า ความเป็นมาในการจัดการตลาดของตลาดนัดสามร้อยกล้าริเริ่มจากการก่อตั้งโดยภาคเอกชน ต่อมาเป็นการจัดการร่วมกันระหว่างภาคเอกชนและท้องถิ่น มีการจัดสรรพื้นที่ตลาดนัด เช่น การจัดโซนในการจำหน่ายสินค้า การจัดระเบียบแผงร้าน การปรับปรุงบริเวณพื้นที่ในตลาดโดยการปูพื้นคอนกรีต ทำให้ตลาดนัดชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ ผู้วิจัยยังได้เสนอแนวทางเสริมสร้างกลุ่มผู้ประกอบการในตลาด เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับระบบเศรษฐกิจชุมชน โดยเสนอกลุ่มผู้ประกอบการนำสินค้าที่ปลูกเองมาจำหน่ายให้แก่ผู้บริโภคเพื่อลดต้นทุนของผู้ประกอบการ และผู้บริโภคซื้อสินค้าในราคาถูก

กองบรรณาธิการวารสารสังคมวิจัยและพัฒนาขอขอบคุณทุกผลงานของคณาจารย์ นักวิจัย และนักวิชาการทุกท่านที่ให้ความสนใจเผยแพร่ในวารสารสังคมวิจัยและพัฒนา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับผู้อ่านทุกท่าน และเป็นแหล่งอ้างอิงทางวิชาการสายมนุษยศาสตร์อย่างมีคุณภาพต่อไปพบกันใหม่ฉบับหน้า

ศาสตราจารย์ ดร. สมคิด เลิศไพฑูรย์

บรรณาธิการ

“Wawasan Brunei 2035” และโอกาสด้านการค้าและการลงทุนของประเทศไทย

“Wawasan Brunei 2035” and Thailand's Trade and Investment Opportunities

รณิดา ชันพรภักดี ทรงชัย ทองปาน

Ramida Chanpornpakdee, Songchai Thongpan

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Faculty of Liberal Arts, Thammasat University

E-mail : park.kp@hotmail.com

Received : 5 February 2020 Revised : 17 March 2020

Accepted : 19 March 2020 Accepted online : 23 March 2020

บทคัดย่อ

เนื่องจากน้ำมันซึ่งเป็นรายได้หลักของประเทศบรูไนกำลังจะหมดไป ประเทศบรูไนจึงตระหนักถึงความสำคัญในการเร่งปฏิรูปประเทศและเปลี่ยนแปลงโครงสร้างระบบเศรษฐกิจเพื่อรับมือกับสถานการณ์ดังกล่าว งานวิจัยครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์ 2 ประการ ได้แก่ (1) เพื่อศึกษานโยบายการปฏิรูปเศรษฐกิจภายใต้แผนพัฒनावิสัยทัศน์บรูไน และ (2) เพื่อศึกษาศักยภาพและโอกาสด้านการค้าและการลงทุนของประเทศไทยในบรูไน โดยใช้วิธีการวิจัยเอกสารและการสัมภาษณ์ตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ผลการศึกษาพบว่า แผนพัฒनावิสัยทัศน์บรูไนมีความมุ่งมั่นที่จะผลักดันให้ประชาชนมีการศึกษาที่ดี มีทักษะความรู้สูง และคุณภาพชีวิตที่ดีมีมาตรฐานการครองชีพที่ดี มีความมั่นคงด้านการเมือง สร้างเศรษฐกิจที่มีความเจริญเติบโตอย่างมีพลวัตและยั่งยืน และธำรงไว้ซึ่งสังคมที่มีค่านิยมที่ยั่งยืนผ่านยุทธศาสตร์หลัก 8 ด้านและดำเนินนโยบายภายใต้แผนพัฒนาแห่งชาติ โดยแผนพัฒनावิสัยทัศน์บรูไน ทำให้ประเทศไทยมีโอกาสในการเข้าไปลงทุนในประเทศบรูไนใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านอุตสาหกรรมเกษตร ด้านอุตสาหกรรมประมง ด้านอุตสาหกรรมฮาลาล ด้านอุตสาหกรรมท่องเที่ยว และด้านการลงทุนทำธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

คำสำคัญ: แผนวิสัยทัศน์บรูไน บรูไน โอกาสด้านการค้า โอกาสด้านการลงทุน

Abstract

Because oil, which was the main income of Brunei, was about to run out Brunei was aware of the importance of accelerating national reform and structural change in order to cope with the situation. This research therefore had two objectives which were (1) to study the economic reform policy under the Wawasan Brunei and (2) to study the potential and opportunities for trade and investment of Thailand in Brunei. This research used research methods, documents and interviews with representatives of relevant agencies.

The study found that the Wawasan Brunei was committed to pushing people to have a better education, have skills, high knowledge and good quality of life, have a good standard of living political stability create an economy that is dynamic and sustainable and maintain a society with sustainable values. The development will go through eight main topics and will be implemented under the national development plan. The Wawasan Brunei gives Thailand the opportunity to invest in Brunei in 5 areas, namely agro-industry, fishery industry, halal industry, tourism industry and investment for Small and Medium Enterprises.

Keywords: Wawasan Brunei 2035, the Brunei, Trade opportunities, Investment opportunity

บทนำ

ประเทศบรูไน หรือ เนการาบรูไนดารุสซาลาม (Negara Brunei Darussalam) เป็นประเทศหนึ่งในสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ASEAN) ที่แม้จะเป็นประเทศขนาดเล็ก แต่เป็นประเทศที่มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก สะท้อนได้จากค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ (Gross Domestic Product) หรือค่า GDP ที่มีตัวเลขถึง 12.82 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ (กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, 2561) ประชากรมีรายได้ต่อหัวถึง 29,152 ดอลลาร์สหรัฐฯ

ทั้งนี้ปัจจัยหลักที่ทำให้ประเทศบรูไนมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องเกิดจากอุตสาหกรรมน้ำมันและก๊าซธรรมชาติที่หล่อเลี้ยงประเทศบรูไน แม้ว่าประเทศบรูไนจะเริ่มค้นพบบ่อน้ำมันและก๊าซธรรมชาติมาตั้งแต่ปี 1899 แต่ในปัจจุบันประเทศบรูไนก็ยังค้นพบบ่อน้ำมันอีกหลายบ่อ โดยในปี 1979 บรูไนสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตน้ำมันได้ถึง 250,000 บาเรลต่อวัน และในปี 1991 บรูไนสามารถผลิตน้ำมันได้สูงถึง 1 พันล้านบาเรล ส่งผลให้ประเทศบรูไนมีกำลังในการผลิตน้ำมันสำหรับการส่งออกน้ำมันได้เป็นจำนวนมาก

อย่างไรก็ตามทรัพยากรน้ำมันและก๊าซธรรมชาติเป็นทรัพยากรที่ใช้แล้วหมดไป (Non Renewable Resources) ประเทศบรูไนก็เช่นเดียวกัน จากข้อมูลของ U.S. Energy Information Administration (EIA) (2017) รายงานว่า ในปี 2012 ประเทศบรูไนมีปริมาณน้ำมันสำรองลดลงกว่าร้อยละ 19 และ 39 ในช่วง 20

และ 30 ปีที่ผ่านมา จากข้อมูลดังกล่าวทำให้มีการคาดการณ์ว่า ปริมาณน้ำมันดิบสำรองของบรูไนจะหมดลงในอีก 15 ปีข้างหน้า ตามด้วยก๊าซธรรมชาติสำรองที่จะหมดลงใน 25 ปีข้างหน้า ดังนั้นทรัพยากรที่ล้ำค่าของบรูไนที่กำลังจะหมดลงในราวปี 2028-2032

เมื่อน้ำมันที่เป็นรายได้หลักของประเทศกำลังจะหมดไป รัฐบาลบรูไนจึงตระหนักถึงความสำคัญในการเร่งปฏิรูปประเทศและเปลี่ยนแปลงโครงสร้างระบบเศรษฐกิจเพื่อรับมือกับการที่ทรัพยากรน้ำมันจะหมดในอีกไม่กี่ปีข้างหน้า ดังนั้นในปี 2007 รัฐบาลบรูไนจึงได้ประกาศ “Wawasan Brunei 2035” หรือ “Vision Brunei 2035” ซึ่งเป็นวิสัยทัศน์และเป็นแผนพัฒนาประเทศระยะยาวของประเทศบรูไน โดยบรูไนได้วางแผนที่จะปฏิรูปโครงสร้างเศรษฐกิจและให้ความสำคัญต่อการพัฒนาอุตสาหกรรม เกษตรกรรมและการค้าบริการ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ อุตสาหกรรมฮาลาล เทคโนโลยีสารสนเทศ การเงินการธนาคาร และการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นมาตรการที่ใช้เพื่อสร้างความหลากหลายทางเศรษฐกิจทดแทนอุตสาหกรรมน้ำมันที่กำลังจะหายไป และด้วยรัฐบาลบรูไนได้ตระหนักดีว่า สภาพภูมิศาสตร์โดยเฉพาะในด้านพื้นที่ของประเทศนั้น ไม่สามารถที่จะส่งเสริมด้านการเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตรได้มากนัก ทำให้รัฐบาลมุ่งเน้นพัฒนาธุรกิจที่เน้นเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเศรษฐกิจโลก นอกจากนี้ยังมุ่งผลักดันด้านการศึกษาเนื่องจากรัฐบาลบรูไนเห็นว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นสิ่งสำคัญ รวมไปถึงการตั้งเป้าหมายที่จะส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศด้วยการเปิดเสรีการค้ากับต่างประเทศ โดยได้มีการออกนโยบายและกฎหมายต่าง ๆ ที่ส่งเสริมและดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ ซึ่งถือว่าเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญของบรูไนในการที่จะจูงใจให้นักลงทุนต่างชาติได้เข้ามาลงทุนจากนโยบาย เช่น การลดหย่อนภาษี เป็นต้น

จากวิสัยทัศน์บรูไנדังกล่าว ทำให้ประเทศไทยอันเป็นหนึ่งในประเทศสมาชิกสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ASEAN) เช่นเดียวกับประเทศบรูไน มีโอกาสในการค้าและการลงทุนกับประเทศบรูไนเนื่องจากประเทศบรูไนและประเทศไทยนั้นมีความสัมพันธ์ที่ดำเนินด้วยดีมาโดยตลอด มีการแลกเปลี่ยนการเยือนระดับราชวงศ์และผู้นำระดับสูงอยู่เสมอและมักเป็นพันธมิตรในเรื่องต่าง ๆ ทั้งในกรอบอาเซียนและกรอบสหประชาชาติ รวมไปถึงความสัมพันธ์ด้านการค้า (ส่วนบริหารงานทวิภาคี สำนักอาเซียน กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, 2562) ซึ่งบรูไนเป็นคู่ค้าอันดับที่ 50 ของไทยในโลกและอันดับ 9 ของไทยในอาเซียน โดยไทยมีมูลค่าการส่งออกกับประเทศบรูไนคิดเป็น 81.15 ล้านดอลลาร์สหรัฐ มีสินค้าส่งออกหลักคือ รถยนต์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ ข้าว เครื่องจักรกลและส่วนประกอบ ปูนซีเมนต์ อาหารสัตว์เลี้ยง ผลิตภัณฑ์ยาง น้ำตาลทราย อัญมณีและเครื่องประดับ เครื่องปรับอากาศและส่วนประกอบหม้อแปลงไฟฟ้าและส่วนประกอบ เป็นต้น

จากแผนพัฒนาดังกล่าว จะเห็นได้ว่านโยบายที่ประเทศบรูไนได้ออกมาเพื่อส่งเสริมด้านการค้าการลงทุนนั้น เป็นนโยบายที่สามารถสร้างโอกาสให้กับประเทศไทยในด้านการค้าและการลงทุนให้มีอัตราที่สูงขึ้นได้ เนื่องจากไม่ได้มีคู่แข่งทางการค้าจำนวนมาก รวมไปถึงการเป็นพันธมิตรทั้งด้านการค้าอันยาวนาน

และการเป็นสมาชิกประชาคมอาเซียนด้วยกันนั้น มีส่วนในการสร้างโอกาสในการลงทุนมากขึ้นยิ่งไปอีก โดยเฉพาะนโยบายในการส่งเสริมด้านการค้าและการลงทุนนั้นถือเป็นโอกาสที่ดีในการลงทุนของผู้ประกอบการไทยที่ควรอาศัยนโยบายส่งเสริมการลงทุนจากต่างชาติของรัฐบาลบรูไนเพื่อให้สิทธิพิเศษหลายประการแก่นักลงทุนต่างชาติ

จากความสำคัญดังกล่าว บทความครั้งนี้จึงต้องการนำเสนอ (1) พัฒนาการเชิงนโยบายการปฏิรูปเศรษฐกิจภายใต้แผนพัฒนาวิสัยทัศน์บรูไน และ (2) ศักยภาพและโอกาสด้านการค้าและการลงทุนของประเทศไทยในบรูไน ซึ่งได้จากการศึกษาเป็นการศึกษาจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินการตามแผนพัฒนาวิสัยทัศน์บรูไน ได้แก่ ผู้อำนวยการ สำนักเศรษฐกิจอาเซียน กรมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ โดยบทความครั้งนี้นอกจากจะทำให้ทราบถึงพัฒนาการเชิงนโยบายการปฏิรูปเศรษฐกิจภายใต้แผนพัฒนาวิสัยทัศน์บรูไนและศักยภาพและโอกาสด้านการค้าและการลงทุนของประเทศไทยในบรูไนแล้ว ยังเป็นแนวทางในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับนโยบายสาธารณะได้อีกประเด็นหนึ่งด้วย

แผนพัฒนาวิสัยทัศน์บรูไน

แผนพัฒนาวิสัยทัศน์บรูไนหรือ Wawasan Brunei 2035 เกิดขึ้นมาจากการที่ประเทศบรูไนได้ตระหนักดีว่าทรัพยากรน้ำมันและก๊าซธรรมชาติอันเป็นรายได้หลักที่สำคัญอันเป็นสิ่งที่หล่อเลี้ยงประเทศบรูไนให้เติบโตขึ้นได้นั้นกำลังจะหมดไป ซึ่งถือเป็นปัญหาหลักของประเทศ ทำให้ประเทศบรูไนต้องปฏิรูปและสร้างความหลากหลายทางเศรษฐกิจ โดยรัฐบาลบรูไนต้องการที่จะปฏิรูปและสร้างแผนพัฒนาประเทศระยะยาวเพื่อที่จะเป็นวิสัยทัศน์ในการพัฒนาอนาคตของประเทศบรูไน โดยมุ่งเน้นการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจและยุทธศาสตร์ชาติ รวมไปถึงเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนบรูไนในการที่จะพัฒนาประเทศไปในทางที่ดีขึ้น โดยเฉพาะการลดการพึ่งพาจากอุตสาหกรรมน้ำมันและก๊าซธรรมชาติ เพื่อสร้างความยั่งยืนและการพัฒนาของประเทศให้สำเร็จภายในในปี 2035 ซึ่งแผนพัฒนาวิสัยทัศน์บรูไนมีความมุ่งมั่นที่จะผลักดันให้ประชาชนมีการศึกษาที่ดี มีทักษะความรู้สูงและมีคุณภาพชีวิตตามมาตรฐานการครองชีพที่ดี มีความมั่นคงด้านการเมือง สร้างเศรษฐกิจที่มีความเจริญเติบโตอย่างมีพลวัตและยั่งยืน และธำรงไว้ซึ่งสังคมที่มีค่านิยมที่ยั่งยืน (Government of Brunei Darussalam, 2015)

ยุทธศาสตร์หลัก 8 ด้าน

การที่ประเทศบรูไนจะสามารถบรรลุวิสัยทัศน์ Wawasan Brunei 2035 ได้นั้น รัฐบาลบรูไนจึงกำหนดยุทธศาสตร์หลัก ๆ ทั้งหมด 8 ด้าน (Brunei Economic Development Board, 2019) ได้แก่ (1) **ยุทธศาสตร์ด้านการศึกษา** รัฐบาลบรูไนได้ตระหนักว่าหากประชาชนได้รับการศึกษาที่ดีและมีคุณภาพก็จะถือเป็นการได้พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืน (2) **ยุทธศาสตร์ด้านเศรษฐกิจ** รัฐบาลบรูไนมีความต้องการที่จะสร้างเศรษฐกิจใหม่ให้แก่ประชากรและขยายโอกาสทางธุรกิจภายในประเทศบรูไน

โดยการส่งเสริมการลงทุนทั้งในประเทศและต่างประเทศ ทั้งด้านอุตสาหกรรมน้ำมันและก๊าซธรรมชาติและกลุ่มเศรษฐกิจนอกเหนือจากอุตสาหกรรมน้ำมันและก๊าซ รวมถึงมีความพยายามที่จะส่งเสริมให้ประเทศบรูไนเป็นจุดหมายปลายทางการลงทุน โดยมุ่งเน้นไปที่การลงทุนเกี่ยวกับห้าสาขาธุรกิจที่สำคัญ ได้แก่ ธุรกิจฮาลาล ธุรกิจเกี่ยวกับเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ ธุรกิจบริการการท่องเที่ยว และธุรกิจน้ำมันและก๊าซขั้นปลาย นอกจากนี้ยังมีจุดมุ่งหมายในการเร่งการเติบโตและกระจายเศรษฐกิจของบรูไน ด้วยการดึงดูดการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (3) **ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง** รัฐบาลบรูไนมีความต้องการที่จะปกป้องความมั่นคงทางการเมืองและอำนาจอธิปไตยของประเทศ รวมถึงธำรงไว้ซึ่งความสามัคคี ปกป้องวัฒนธรรมและสังคม และความเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศ (4) **ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาระบบองค์การ** รัฐบาลบรูไนมีความต้องการที่จะเสริมหลักธรรมาภิบาลทั้งในภาคสาธารณะและภาคเอกชน พัฒนาระบบการบริการสาธารณะให้มีคุณภาพสูง มีโครงสร้างการควบคุมตามกฎหมายที่สามารถปฏิบัติได้และทันสมัย รวมไปถึงพัฒนาระบบราชการให้มีประสิทธิภาพ (5) **ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น** รัฐบาลบรูไนต้องการที่จะเสริมสร้างโอกาสให้แก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม รวมถึงช่วยให้ชาวบรูไนสามารถบรรลุความเป็นผู้นำทางธุรกิจและอุตสาหกรรมได้ด้วยการพัฒนาความแข็งแกร่งด้านการแข่งขันให้เพิ่มมากยิ่งขึ้น (6) **ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน** รัฐบาลบรูไนมีความต้องการที่จะพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้ได้ระดับมาตรฐานสากล โดยให้ความสำคัญเป็นพิเศษในด้านการศึกษา สุขภาพและอุตสาหกรรม (7) **ยุทธศาสตร์ด้านการประกันสังคม** รัฐบาลบรูไนมีความต้องการที่จะสร้างความมั่นใจว่าประเทศชาติจะมีความเจริญรุ่งเรือง ประชากรทั้งหมดจะได้รับการดูแลอย่างทั่วถึงและเหมาะสมและ (8) **ยุทธศาสตร์ด้านสิ่งแวดล้อม** รัฐบาลบรูไนมีความต้องการที่จะสร้างความมั่นใจว่า ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมไปถึงแหล่งที่อยู่ทางวัฒนธรรมจะได้รับการอนุรักษ์อย่างถูกต้องเหมาะสม อยู่ในสภาพที่ดีและปลอดภัย สอดคล้องกับหลักการปฏิบัติของนานาชาติ

จากยุทธศาสตร์หลักทั้ง 8 ด้าน สะท้อนให้เห็นว่า รัฐบาลบรูไนได้เปลี่ยนทิศทางการดำเนินนโยบายที่แต่เดิมให้ความสำคัญกับมิติเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมน้ำมันเป็นหลัก มาเป็นให้ความสำคัญกับมิติเศรษฐกิจด้านอื่น ๆ อาทิ ธุรกิจฮาลาล ธุรกิจเกี่ยวกับเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ ธุรกิจบริการการท่องเที่ยว เป็นต้น รวมถึงสนับสนุนการลงทุนจากต่างประเทศและพัฒนาเศรษฐกิจในระดับท้องถิ่น นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญกับมิติทางการศึกษา ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านการบริหารราชการและด้านความมั่นคงมากขึ้น

เป้าหมายของแผนพัฒนาวิสัยทัศน์บรูไน

รัฐบาลบรูไนมีเป้าหมายที่จะได้รับการยอมรับว่าเป็นประเทศที่ประสบความสำเร็จ สามารถทำให้ประชาชนในประเทศเป็นผู้มีการศึกษาและทักษะสูง ประสบความสำเร็จในการสร้างระบบการศึกษาที่ให้โอกาสแก่ทุกคนและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต รวมถึงจัดสรรที่อยู่อาศัยเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน โดยความสำเร็จนั้นจะเป็นไปตามมาตรฐานสากล ยิ่งไปกว่านั้นยังมีเป้าหมายที่จะให้ประชาชน

มีคุณภาพชีวิตที่ดี ประชากรบรูไนจะได้รับการดูแลที่เหมาะสมและดีที่สุด มีมาตรฐานการใช้ชีวิตและมีความมั่นคงทางการเมือง ประเทศบรูไนมุ่งมั่นที่จะเป็นประเทศหนึ่งในสิบอันดับแรกของโลก

ในด้านเศรษฐกิจ ประเทศบรูไนมีเป้าหมายที่จะเป็นประเทศที่มีการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ยั่งยืน สร้างเศรษฐกิจและการจ้างงานที่มีคุณภาพ ทั้งในภาครัฐและเอกชน มีโอกาสทางเศรษฐกิจที่ดี โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ประเทศบรูไนเป็นประเทศที่มีรายได้ต่อหัวของประชากรสูงติดอันดับ 1 ใน 10 ของโลก รวมถึงมุ่งมั่นให้ประชาชนมีความจงรักภักดีต่อสุลต่านและประเทศบรูไน เชื่อมมั่นในคุณค่าของศาสนาอิสลาม มีความอดทนและความสามัคคีในสังคม เพื่อตอบสนองต่อความท้าทายและประสบความสำเร็จในปี 2035

จากทั้งหมดที่กล่าวมา ได้แสดงถึงความมุ่งมั่นของรัฐบาลบรูไน ที่ต้องการจะพัฒนาประเทศตั้งแต่ระดับจุลภาคไปจนถึงระดับมหภาค เพื่อนำไปสู่การเสริมสร้างความเข้มแข็งและความยั่งยืนให้กับประเทศบรูไน จากการพัฒนาประเทศชาติอย่างบูรณาการผ่านยุทธศาสตร์ด้านต่าง ๆ ซึ่งรัฐบาลได้นำมาปรับใช้ผ่านแผนพัฒนาแห่งชาติดังต่อไปนี้

แผนพัฒนาแห่งชาติ 5 ปี (Five Years National Development Plan)

นับตั้งแต่ปี 2007 จนถึงปี 2035 ยุทธศาสตร์และนโยบายต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากวิสัยทัศน์บรูไน Wawasan Brunei 2035 ได้นำมาดำเนินการภายใต้แผนพัฒนาแห่งชาติ 5 ปี (Five Years National Development Plans) ตั้งแต่ฉบับที่ 9 (RKN 9) (ปี 2007 – 2012) และมีพัฒนาการของแผนต่อเนื่องเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ดังต่อไปนี้

1) แผนพัฒนาแห่งชาติบรูไนฉบับที่ 9 (RKN 9) แผนพัฒนาฉบับนี้เป็นแผนฉบับแรกในการดำเนินการภายใต้แผนพัฒนาวิสัยทัศน์บรูไน (Wawasan Brunei 2035) โดยเริ่มมุ่งเน้นการพัฒนาและการสร้างความหลากหลายทางเศรษฐกิจของประเทศบรูไน ด้วยการให้ความสำคัญกับธุรกิจวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เพื่อการกระจายความเสี่ยงทางเศรษฐกิจของชาติโดยเฉพาะในภาคธุรกิจที่ไม่ใช่น้ำมัน โดยสามารถจำแนกได้เป็นสองด้านหลัก ๆ ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม

โดยในด้านเศรษฐกิจนั้น ประเทศบรูไนมียุทธศาสตร์การพัฒนา 5 ประการ ได้แก่

- (1) **การพัฒนาภาคอุตสาหกรรม และการพาณิชย์** อาทิ การสร้างนิคมอุตสาหกรรม การพัฒนาท่าเรือเพื่อสร้างความหลากหลายทางเศรษฐกิจและเป็นศูนย์กลางของการถ่ายเทสินค้า
- (2) **ด้านการพัฒนาภาคเกษตรกรรม** รัฐบาลบรูไนได้พัฒนาระบบการปลูกข้าวและพัฒนาการประมงให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
- (3) **การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการสื่อสาร** รัฐบาลได้ทำการแปรรูปหน่วยงานทางด้านการคมนาคม สื่อสารและจัดตั้งหน่วยงานใหม่ขึ้นมาเพื่อควบคุมคุณภาพด้านการสื่อสาร โดยได้แยกการบริการและการออกกฎระเบียบควบคุมออกจากรัฐ เพื่อเอื้อประโยชน์ให้กับผู้ใช้บริการมากขึ้น
- (4) **การพัฒนาภาคการลงทุน** รัฐบาลได้สนับสนุนการลงทุนของต่างชาติ สนับสนุนและให้ความสนใจกับธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) รวมถึงมุ่งมั่นพัฒนาและพยายามให้ประเทศบรูไนเป็นศูนย์กลางการเงินในภูมิภาค นอกจากนี้ยังมีการดูแลนโยบายด้านการเงินให้สอดคล้องกับกฎจารีอวัธอีกด้วย
- (5) **การพัฒนาภาคการท่องเที่ยว** ถือได้ว่า

เป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์ที่สำคัญของการสร้างความหลากหลายทางเศรษฐกิจบรูไน โดยรัฐบาลบรูไนตั้งเป้าหมายที่จะเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวให้เป็นสองเท่าตั้งแต่ปี 2007 ไปจนถึงปี 2012 ขณะเดียวกันก็ส่งเสริมและสร้างความยั่งยืนให้กับสถานที่ท่องเที่ยวในปัจจุบัน นอกจากนี้ประเทศบรูไนยังส่งเสริมการดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ ในการกระจายสินค้า และบริการการท่องเที่ยว เพื่อช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายของรัฐบาล รวมไปถึงเน้นพัฒนาเพื่อการเจริญเติบโตของภาคอุตสาหกรรมและบริการด้านการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้อง

ในส่วนของการพัฒนาด้านสังคม รัฐบาลได้มียุทธศาสตร์การพัฒนา 4 ประการ ได้แก่ (1) **การพัฒนาด้านการศึกษา** โดยรัฐบาลมุ่งเน้นในการพัฒนาเพื่อให้ประเทศบรูไนเป็นสังคมที่มีการศึกษาและมีทักษะสูงด้วยระบบการศึกษาระดับโลกที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เน้นการให้ความสำคัญกับการพัฒนาความรู้และทักษะต่าง ๆ ของเยาวชน โดยได้วางแผนระบบการศึกษาใหม่ที่เรียกว่า “ระบบการศึกษาของศตวรรษที่ 21” (2) **การพัฒนาสิ่งแวดล้อม** การให้ความสำคัญและใส่ใจเรื่องสิ่งแวดล้อม (3) **การพัฒนาด้านสาธารณสุข** รัฐบาลบรูไนได้มุ่งเน้นการพัฒนาด้านสาธารณสุขเพื่อสร้างความเป็นอยู่ที่ดีให้กับประชาชนชาวบรูไน เพื่อเสริมสร้างให้ประชาชนมีสุขภาพที่ดีและอายุยืน สามารถเข้าถึงระบบสาธารณสุขได้อย่างครอบคลุมทั่วถึงและ (4) **การพัฒนาและสร้างที่อยู่อาศัยของประชาชน** โดยรัฐบาลได้มุ่งเน้นในการจัดหา และสร้างที่อยู่อาศัยให้ประชาชนทุกคนอย่างทั่วถึง

ดังนั้นแผนพัฒนาฉบับนี้จึงต้องการที่จะวางรากฐานการพัฒนาประเทศสู่ความยั่งยืน โดยเน้นการพัฒนาที่สอดคล้องกับแผนพัฒนายวิสัยทัศน์บรูไน ทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมอย่างครอบคลุม

2) แผนพัฒนาแห่งชาติบรูไนฉบับที่ 10 (RKN10) เป็นแผนพัฒนาฉบับที่สองในชุดแผนพัฒนาแห่งชาติที่ดำเนินงานภายใต้แผนพัฒนาระยะยาวของบรูไนดารุสซาลาม Wawasan Brunei 2035 โดยแผนพัฒนาแห่งชาติฉบับนี้ มีจุดประสงค์เพื่อการพัฒนาประเทศโดยเฉพาะ ซึ่งได้มีการวางแผนและเตรียมความพร้อมในรูปแบบของการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อพัฒนาสังคม การดำเนินการของรัฐบาลสำหรับแผนพัฒนาฉบับนี้ ได้มุ่งเน้นผลักดันและให้ความสำคัญต่อความเจริญทางเศรษฐกิจ การปรับปรุงคุณภาพชีวิตและเสถียรภาพทางการเมือง เพื่อสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับประชาชนและผู้ที่อยู่อาศัยในประเทศบรูไน ซึ่งแผนนี้ได้ดำเนินการครอบคลุมตั้งแต่ปี 2012 ไปจนถึงปี 2017

โดยแผนพัฒนาฉบับที่ 10 นี้ กำหนดเนื้อหาที่ประเทศบรูไนต้องการจะพัฒนาเพื่อขับเคลื่อนประเทศทั้ง 6 ประการ ได้แก่ (1) **การส่งเสริมให้ประชากรมีการศึกษาและมีทักษะสูง** โดยรัฐบาลบรูไนเล็งเห็นว่า การศึกษานั้นมีบทบาทสำคัญต่อการสร้างประชากรที่มีทักษะสูง เป็นรากฐานที่แข็งแกร่งในการลดปัญหาความยากจนและสร้างความมั่นคงให้ประเทศ นอกจากนี้การศึกษายังเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาศักยภาพให้กับประชากรบรูไน ในการที่จะสามารถพัฒนาตนเองไปสู่การเป็นแรงงานที่มีคุณภาพและมีฝีมือ เป็นที่ยอมรับในระดับสากล (2) **การสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับประชาชน** รัฐบาลบรูไนมีความต้องการที่จะให้ผู้คนในบรูไนมีคุณภาพชีวิตที่ดีภายในปี 2035 รวมไปถึงต้องการให้ได้รับการจัดอันดับอยู่ในสิบอันดับแรกของโลกตามดัชนีการพัฒนามนุษย์แห่งสหประชาชาติ (UNDP) ซึ่งคุณภาพชีวิตนี้ต้องครอบคลุมทั้ง

ความสามารถในการพัฒนาตนเองและมีวิถีชีวิตที่ดี สามารถเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวก ความรู้และการสนับสนุนที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน (3) **การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการทำธุรกิจ** โดยรัฐบาลบรูไนเล็งเห็นว่า ปัจจัยสำคัญในการสร้างการเติบโตทางเศรษฐกิจคือ การพัฒนาและการสร้างสภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่เอื้ออำนวยต่อนักลงทุน สามารถดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจได้ง่ายและรวดเร็ว ซึ่งไม่เพียงแต่การอำนวยความสะดวกในการลงทุนในประเทศเท่านั้น แต่ยังช่วยดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศด้วย (4) **การสร้างควมมีประสิทธิภาพและความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจบนพื้นฐานของความรู้และนวัตกรรม** ซึ่งรัฐบาลบรูไนเล็งเห็นว่าความรู้และนวัตกรรมจะเป็นรากฐานสำหรับการปรับปรุงและพัฒนาประเทศในด้านการผลิตเพื่อสร้างการเติบโตทางเศรษฐกิจ (5) **การสร้างธรรมาภิบาลและความทันสมัยของรัฐบาล** รัฐบาลได้มุ่งหน้าปรับปรุงกระบวนการและกฎระเบียบของรัฐบาลให้มีการตัดสินใจที่รวดเร็ว การพัฒนาคุณภาพการให้บริการสาธารณะลดกฎระเบียบที่ยุกยักและความล่าช้าของระบบราชการให้น้อยที่สุด ซึ่งสิ่งเหล่านี้ช่วยในการเพิ่มผลผลิตให้ภาครัฐและเอกชน ช่วยเร่งการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศได้และ (6) **การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้มีคุณภาพสูงและยั่งยืน** โดยรัฐบาลบรูไนได้เล็งเห็นว่าโครงสร้างพื้นฐานคุณภาพสูงและยั่งยืนนั้น เป็นตัวแปรสำคัญสำหรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ (Department of Economic Planning and Development, 2012)

กล่าวโดยสรุปได้ว่าแผนพัฒนาแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ได้ตั้งเป้าหมายในการให้ความสำคัญกับความพยายามในการเร่งการเติบโตทางเศรษฐกิจผ่านการเพิ่มประสิทธิภาพทางการผลิตอย่างยั่งยืน ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานของความรู้และนวัตกรรม รวมไปถึงการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจซึ่งจำเป็นที่จะต้องอาศัยการสนับสนุนจากความสามารถในการผลิตและความรู้ด้านนวัตกรรม

3) แผนพัฒนาแห่งชาติบรูไนฉบับที่ 11 (RKN11) แผนพัฒนาแห่งชาติบรูไนฉบับที่ 11 นั้นเป็นแผนพัฒนาที่เริ่มใช้ตั้งแต่ปี 2018 ไปจนถึงปี 2022 โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อสร้างความมั่นใจในการมีคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนของประเทศบรูไนและสานต่อจากแผนพัฒนาแห่งชาติฉบับที่ 10 ซึ่งรัฐบาลบรูไนได้กำหนดเนื้อหาที่ประเทศบรูไนต้องการจะสานต่อและพัฒนาเพื่อขับเคลื่อนประเทศ 5 ประการ ได้แก่ (1) **การส่งเสริมด้านการศึกษา** โดยรัฐบาลบรูไนยังคงให้ความสำคัญกับการศึกษาของประชาชนเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ให้เป็นแรงงานที่มีคุณภาพและมีฝีมือ เป็นที่ยอมรับในระดับสากล (2) **การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน** โดยรัฐบาลเล็งเห็นว่าโครงสร้างพื้นฐานนั้นมีบทบาทสำคัญในหลาย ๆ ด้าน โดยเฉพาะในด้านคุณภาพชีวิตของประชาชน ซึ่งในการที่จะพัฒนาประเทศนั้น จำเป็นที่จะต้องมีการสร้างพื้นฐานที่ดี ครอบคลุมและทั่วถึง อันจะนำไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน รวมถึงสามารถมีส่วนร่วมทำให้มีการพัฒนาทางด้านของกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศเช่นกัน (3) **การพัฒนาด้านเศรษฐกิจ** รัฐบาลบรูไนยังคงให้ความสำคัญกับการสร้างความหลากหลายทางเศรษฐกิจซึ่งถือเป็นหัวใจหลักสำคัญในการพัฒนา โดยได้มีการกระจายความหลากหลายทางเศรษฐกิจไปยังภาคธุรกิจอื่น ๆ ที่มีศักยภาพ นอกจากนี้รัฐบาลยังมีแผนดึงดูดการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ เพื่อช่วยสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ และ

สามารถสร้างงานให้กับประชาชนชาวบรูไนให้มีอัตราที่เพิ่มขึ้นได้อีกด้วย (4) การพัฒนาด้านการท่องเที่ยว ซึ่งรัฐบาลบรูไนยังคงให้ความสำคัญกับการพัฒนาการท่องเที่ยว เนื่องจากเล็งเห็นว่าจะสามารถทำให้ประเทศเติบโตอย่างยั่งยืนได้และมีส่วนสำคัญต่อการเติบโตของกิจกรรมทางเศรษฐกิจอีกด้วย ทั้งนี้รัฐบาลมุ่งเน้นการเสริมสร้างความน่าดึงดูดใจและความหลากหลายของสถานที่ท่องเที่ยวและปรับปรุงคุณภาพการบริการ การท่องเที่ยวเป็นหลักและ (5) การพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม โดยรัฐบาลได้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องในการปกป้องและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประเทศอันเกิดจากมลภาวะและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มากเกินไป โดยการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมนั้นดำเนินการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยรัฐบาลได้มียุทธศาสตร์ในการพัฒนาสิ่งแวดล้อม ด้วยการให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์และคุ้มครองสิ่งแวดล้อม

กล่าวโดยสรุป แผนพัฒนาแห่งชาติ ฉบับที่ 11 ได้ตระหนักถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนชาวบรูไน โดยมุ่งเน้นเสริมสร้างความมั่นใจให้กับชาวบรูไนในการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น รวมไปถึงการพัฒนาอย่างยั่งยืนด้วยการใช้ทรัพยากรของประเทศให้เกิดประโยชน์สูงสุดและไม่กระทบต่อสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้เกิดความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน ในการเสริมสร้างและพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานประเทศเพื่อตอบสนองต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการสร้างความเจริญรุ่งเรืองของประเทศชาติ จากเนื้อหาของแผนพัฒนาแห่งชาติ 5 ปีทั้งหมดที่กล่าวมานั้น ได้แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการของยุทธศาสตร์ชาติ ที่ได้ดำเนินการสอดคล้องไปกับแผนพัฒนาวิสัยทัศน์บรูไน (Wawasan Brunei 2035) ซึ่งได้มีทั้งการปรับปรุง สานต่อ เพื่อให้การพัฒนาประเทศนั้นเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในการปฏิรูปทางเศรษฐกิจให้มีความหลากหลายมากขึ้น ลดการพึ่งพารายได้จากอุตสาหกรรมน้ำมัน และก๊าซธรรมชาติเพียงอย่างเดียว รวมถึงในการที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้ประเทศนั้นมีความยั่งยืน และการพัฒนาเพื่อความเจริญรุ่งเรืองของประเทศ และสามารถสร้างความประสบความสำเร็จภายในปี 2035

แผนพัฒนาวิสัยทัศน์บรูไน: ความสำเร็จ ปัญหาและอุปสรรค

การดำเนินการตามแผนพัฒนาวิสัยทัศน์บรูไนทำให้ประเทศบรูไน บรรลุเป้าหมายของการพัฒนาคุณภาพชีวิตขั้นพื้นฐานได้เกือบทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นมาตรฐานการศึกษาและสาธารณสุขที่อยู่ในระดับที่สูงที่สุดของประเทศกำลังพัฒนาในโลก ประเทศที่คุณภาพชีวิตและมีรายได้ต่อหัวสูงที่สุดในเอเชีย

นอกจากนี้จากการดำเนินงานของรัฐบาลบรูไนที่ได้มีนโยบายส่งเสริมและรองรับผู้ประกอบการมากมาย การส่งเสริมให้เกิดการลงทุนมากยิ่งขึ้นในภาคอุตสาหกรรมอื่น ๆ ตามนโยบายการพัฒนาโครงสร้างเศรษฐกิจที่หลากหลาย ได้แก่ อุตสาหกรรมฮาลาล อุตสาหกรรมด้านการเกษตร อุตสาหกรรมโลจิสติกส์ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงการแพทย์ และอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ เป็นต้น (สถานเอกอัครราชทูต ณ บันดาร์เสรีเบกวัน, 2562) ทำให้ประเทศบรูไนเป็นประเทศที่มีบรรยากาศการลงทุนและการประกอบธุรกิจที่ง่ายและเอื้ออำนวยต่อนักลงทุนต่างชาติ ปัจจุบันจึงมีประเทศต่าง ๆ อาทิ จีน รัสเซีย และมาเลเซีย เข้ามาลงทุนในนิคมอุตสาหกรรม Palau Muara Besar อย่างต่อเนื่อง ทำให้ในปัจจุบันประเทศบรูไนได้รับการจัดอันดับด้านความสะดวกในการดำเนินธุรกิจ (Ease of Doing Business – EoDB) จาก World Bank Doing

Business Report ประจำปี 2018 ในฐานะประเทศที่มีพัฒนาการด้านความสะดวกในการดำเนินธุรกิจมากที่สุดในโลกสามปีติดต่อกัน ซึ่งเป็นผลมาจากการที่บรูไนได้รับการจัดอันดับด้านความสะดวกในการดำเนินธุรกิจจากอันดับที่ 105 ในปี 2014 มาเป็นอันดับที่ 56 ในปีปัจจุบัน (จัดอันดับจาก 190 ประเทศที่เข้าร่วม) และมีคะแนนประสิทธิภาพโดยรวม (Distance to Frontier, DTF) ที่ 70.60 คะแนน รวมไปถึงรายงานของ Asian Development Outlook 2019:

Strengthening Disaster Resilience ของ Asian Development Bank (ADB) ยังได้คาดการณ์ว่าเศรษฐกิจบรูไนในปี 2562 และปี 2563 จะมีอัตราการขยายตัวอยู่ที่ร้อยละ 1.0 และ 1.5 ตามลำดับ ซึ่งยังคงการเติบโตแม้จะไม่สูงมากนักก็ตาม

อย่างไรก็ตามแม้ว่ามาตรฐานการครองชีพของประชาชนบรูไนจะสูงขึ้นจากการดำเนินการตามแผนพัฒนาวิสัยทัศน์แล้วก็ตาม แต่รัฐบาลบรูไนยังจำเป็นต้องวางแผนให้สอดคล้องไปกับสังคมและเศรษฐกิจที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา โดยปัจจุบันการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศบรูไนยังไม่มี ความมั่นคงมากนัก แม้แหล่งน้ำมันและก๊าซธรรมชาติจะมีส่วนช่วยต่อความเจริญรุ่งเรืองของประเทศ แต่การเติบโตทางเศรษฐกิจก็ไม่ได้เติบโตตามการเติบโตของประชากร เนื่องจากราคาน้ำมันในตลาดโลกที่มีลักษณะผันผวนมาโดยตลอดนับตั้งแต่ในช่วงปี 2014 เป็นต้นมา ประกอบกับปัญหาในการเพิ่มผลผลิตของอุตสาหกรรมน้ำมันและก๊าซของบรูไน ทำให้เกิดผลกระทบในทางลบอย่างมากต่องบประมาณของภาครัฐและมีผลต่อการจ้างงานของชาวบรูไนอีกด้วย สะท้อนให้เห็นจากอัตราการว่างงานของประเทศที่มีอัตราสูงถึงร้อยละ 9.3 (Department of Economic Planning and Development, 2561) ซึ่งเป็นผลมาจากการที่รัฐไม่สามารถผลิตแรงงานที่มีทักษะตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน ชุมชนธุรกิจในห้องเงินยังคงอ่อนแอและไม่สามารถสร้างโอกาสการจ้างงานได้มาก ทำให้รัฐบาลบรูไนต้องให้ความสำคัญกับการสร้างโอกาสในการจ้างงานและมุ่งเน้นพัฒนาศักยภาพของประชาชนชาวบรูไน รวมถึงเสริมสร้างศักยภาพให้แก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ยิ่งไปกว่านั้นโครงการต่าง ๆ ที่รัฐบาลต้องการที่จะพัฒนาต้องใช้งบประมาณมหาศาล อาทิ โครงสร้างพื้นฐาน ยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพมากนักเนื่องมาจากราคาน้ำมันที่ผันผวนส่งผลทำให้งบประมาณภาครัฐอยู่ในสถานะขาดดุลและส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของนักลงทุนต่างประเทศ จนนำไปสู่การขาดเสถียรภาพทางเศรษฐกิจได้

นอกจากนี้แม้ว่าประเทศบรูไนจะเปิดโอกาสให้ประเทศต่าง ๆ เข้ามาลงทุนในประเทศ แต่ในด้านการขนส่งสินค้ายังถือว่ามียุโรปสรรคอยู่ โดยเรือบรรทุกสินค้าไปบรูไนมีสินค้าเฉพาะเที่ยวไป แต่ไม่มีสินค้าในเที่ยวกลับ ข้อมูลจาก Trading Economics (Trading Economics, 2018) ประจำปี 2018 ระบุว่า ประเทศบรูไนมีสินค้าส่งออกหลัก ๆ คือ น้ำมันและก๊าซธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่ ไม่ได้มีสินค้าที่นอกเหนือจากอุตสาหกรรมเหล่านี้ส่งออกมากนัก จึงทำให้ต้นทุนการขนส่งสินค้าเพิ่มสูงขึ้น นอกจากนี้ขั้นตอนและกระบวนการสั่งซื้อและการขนส่งสินค้าของบรูไนยังขาดความคล่องตัว ข้อจำกัดด้านการค้าที่ยังเคร่งครัดมากโดยเฉพาะการนำเข้า

สินค้าประเภทอาหาร อาทิ เนื้อวัว เนื้อแพะ เนื้อแกะ เนื้อไก่ เป็นต้น ที่จะต้องเป็นอาหารฮาลาลเท่านั้น ซึ่งต้องอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบและการกำกับควบคุมดูแลภายใต้กระทรวงศาสนาบรูไน

รวมถึงในด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ที่แม้ว่าจะเป็นหนึ่งในแผนพัฒนาเศรษฐกิจที่สำคัญ แต่ประเทศบรูไนมีเฉพาะการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่โดดเด่น เช่น การท่องเที่ยวแบบสัมผัสกับธรรมชาติอย่างใกล้ชิด ด้วยการส่งเสริมกิจกรรมการเดินป่าและชมสัตว์ป่าและการท่องเที่ยวเชิงศาสนาอิสลามที่รัฐบาลตั้งไยกระดับให้เป็นจุดหมายปลายทางแห่งศาสนา ส่วนการท่องเที่ยวประเภทอื่น ๆ มีน้อย อีกทั้งเนื่องจากประเทศบรูไนเป็นประเทศที่ใช้กฎหมายทางศาสนาอิสลามอย่างกฎหมายชารีอะห์ ทำให้มีข้อจำกัดและข้อห้ามมากมายสำหรับนักท่องเที่ยว อาทิ สถานที่ทางศาสนาไม่อนุญาตให้นักท่องเที่ยวที่นับถือศาสนาอื่นเข้าไปเที่ยวชมและหลายสถานที่ท่องเที่ยวไม่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวมากนัก

นอกจากนี้จากการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการสำนักประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ ได้ระบุว่า

“การลงทุนในด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในประเทศบรูไนมีความน่าสนใจมาก แต่การที่จะไปลงทุนได้นั้น ประเทศบรูไนก็ควรสร้างแหล่งท่องเที่ยว หรือพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพควบคู่มาด้วยเช่นกัน”

สถานการณ์การค้าการลงทุน ศักยภาพและโอกาสด้านการค้าและการลงทุนของประเทศไทยในบรูไน

ประเทศบรูไนกับประเทศไทยนั้น ต่างก็เป็นหนึ่งในสมาชิกประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) แม้จะมีความร่วมมือกันมาเป็นระยะเวลานาน ไม่ว่าจะเป็นด้านการเมืองและด้านเศรษฐกิจ มีการทำบันทึกความเข้าใจร่วมกัน แต่ประเทศบรูไนกับประเทศไทยยังไม่มีความร่วมมือในเชิงหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ (Strategic Partnership) หรือการลงทุนตามสัญญาที่เป็นรูปธรรมอย่างจริงจังเกิดขึ้น ส่วนความสัมพันธ์ในเชิงคู่ค้ากัน มีบ้างแต่ยังถือว่ามีย่านน้อยเมื่อเทียบกับประเทศอื่นในประชาคมอาเซียน ซึ่งบรูไนเป็นเพียงคู่ค้าลำดับที่ 9 ของไทยและเป็นการนำเข้ามากกว่าส่งออก โดยประเทศไทยมีสินค้าที่ส่งออกไปประเทศบรูไนมากที่สุดสามอันดับแรก ได้แก่ รถยนต์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ รองลงมาได้แก่ ข้าวและน้ำมันสำเร็จรูป ส่วนในด้านการนำเข้า นั้น บรูไนเป็นตลาดนำเข้าลำดับที่ 8 ของไทยในอาเซียน ซึ่งสินค้าที่นำเข้าจากบรูไนมากที่สุดสามอันดับแรก ได้แก่ น้ำมันดิบ เคมีภัณฑ์ เครื่องจักรกลและส่วนประกอบของเครื่องจักรกล (กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์, 2562) ทำให้การค้าระหว่างไทยกับบรูไนเป็นการค้าที่ขาดดุล อีกทั้งในด้านการลงทุนมีบริษัทของไทยไปลงทุนในประเทศบรูไนจำนวนน้อย โดยบริษัทที่ไปลงทุนหลัก ๆ มีเพียงด้านการรับเหมาก่อสร้าง สถาปนิก และการเปิดธุรกิจอย่างร้านขายของ ร้านอาหารเท่านั้น แต่ยังคงถือว่ามีส่วนค่อนข้างน้อยมาก

นอกจากนี้แม้การค้าและการลงทุนบางกิจการในประเทศบรูไนยังมีข้อจำกัด แต่การที่ประเทศบรูไนเปิดกว้างในด้านการลงทุนที่มากขึ้น รวมทั้งเปิดรับสินค้าจากต่างประเทศ ก็ได้ทำให้ภาคเอกชนไทยที่มีศักยภาพในการลงทุนในประเทศบรูไน โดยควรมองว่าประชากรบรูไนถือว่าเป็นผู้ที่กำลังซื้อสูง เพียงแต่ที่ผ่าน

มาอาจจะไม่เป็นที่น่าสนใจและน่าจับตามอง อย่างไรก็ตามแผนพัฒนาวิสัยทัศน์บรูไนก็ได้เปิดโอกาสให้ประเทศไทยมีโอกาสเข้าไปลงทุนในประเทศบรูไนหลายประการ ได้แก่

1) ด้านอุตสาหกรรมเกษตร ประเทศบรูไนได้ให้ความสำคัญในด้านการเกษตรเป็นอย่างมาก โดยแผนพัฒนาวิสัยทัศน์บรูไนมีจุดมุ่งหมายที่จะสร้างความมั่นคงทางอาหารให้แก่ประเทศและเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรให้เพียงพอต่อการบริโภคภายในประเทศ โดยเฉพาะการเพาะปลูกข้าวให้ได้ปริมาณมากพอ ซึ่งประเทศไทยมีศักยภาพในการส่งออกสินค้าด้านเกษตร เนื่องจากประเทศไทยมีความร่วมมือทางด้านการเกษตรกับบรูไนอยู่แล้ว ทั้งในด้านการให้ความช่วยเหลือด้านการปลูกข้าว การหารือเกี่ยวกับการให้ความร่วมมือด้านการเพิ่มผลผลิตข้าวแก่บรูไนและการทำปศุสัตว์ ภายใต้บันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือด้านการเกษตรระหว่างสองประเทศ

2) ด้านอุตสาหกรรมประมง อุตสาหกรรมประมง การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และอาหารทะเลแปรรูปในประเทศบรูไนยังคงอยู่ในระยะเริ่มต้น เช่นเดียวกับอุตสาหกรรมอื่น ๆ ในประเทศที่ไม่ใช่อุตสาหกรรมน้ำมันและก๊าซธรรมชาติ โดยการทำประมงในบรูไนส่วนใหญ่กว่าร้อยละ 70 ยังเป็นการทำประมงพื้นบ้าน มีการทำประมงในเชิงพาณิชย์จำนวนน้อย ทำให้บรูไนต้องพึ่งพาการนำเข้าอาหารทะเลจากต่างประเทศ อีกทั้งประเทศไทยยังมีศักยภาพและขีดความสามารถในการแข่งขันสูงในอุตสาหกรรมประมง การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำและอาหารทะเลแปรรูปในตลาดโลก ทำให้ประเทศไทยมีศักยภาพในการส่งสินค้าอาหารทะเลไปยังประเทศบรูไนได้ อีกทั้งยังสามารถเข้าไปใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลของบรูไนซึ่งปัจจุบันยังไม่มีคู่แข่งที่เข้าไปจับจองใช้ประโยชน์มากนัก

3) ด้านอุตสาหกรรมฮาลาล ประเทศบรูไนมีประชากรที่นับถือศาสนาอิสลามเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้ประเทศบรูไนต้องการสินค้าฮาลาลสำหรับการบริโภค ทำให้ประเทศบรูไนเป็นตลาดอาหารฮาลาลขนาดใหญ่แห่งหนึ่งของอาเซียน โดยแผนพัฒนาวิสัยทัศน์บรูไนมีความต้องการที่จะพัฒนาให้ประเทศบรูไนเป็นศูนย์กลางของอาหารฮาลาลในภูมิภาค ขณะที่ประเทศไทยถือได้ว่าเป็นประเทศหนึ่งที่มีศักยภาพในการผลิตอาหารฮาลาล เป็นแหล่งวัตถุดิบที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในตลาดโลก ดังที่ผู้อำนวยการผู้อำนวยการสำนักประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ (สัมภาษณ์, 18 พฤศจิกายน 2562) ระบุว่า

“สินค้าฮาลาลนั้น ถือเป็นหนึ่งในสินค้าที่เราทำได้ดี มีมาตรฐาน แล้วเป็นที่ยอมรับในระดับสากล โดยในการที่เราจะเข้าไปลงทุนในบรูไนได้อย่างถูกต้อง ก็จำเป็นที่จะต้องไปทำการ Certified ก่อน ว่าได้มาตรฐานฮาลาล และปฏิบัติตามหลักการจริง ๆ”

ดังนั้นวิสัยทัศน์บรูไนจึงทำให้ประเทศไทยมีโอกาสที่ดีสำหรับผู้ประกอบการไทยสำหรับการส่งออกสินค้าฮาลาลไปยังตลาดบรูไน

4) ด้านอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ประเทศบรูไนได้มีการพัฒนาและส่งเสริมภาคการท่องเที่ยว ซึ่งถือว่าเป็นหนึ่งในแผนของการสร้างความหลากหลายทางเศรษฐกิจที่มีความสำคัญอย่างมาก โดยรัฐบาลบรูไนมีความต้องการที่จะพัฒนาความเติบโตอย่างยั่งยืนของการท่องเที่ยวในประเทศบรูไน ทำให้ผู้ประกอบการไทยมีโอกาสนในการลงทุนด้านดังกล่าว โดยเฉพาะสาขาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ นอกจากนี้สภาพภูมิประเทศของไทยและบรูไนยังมีความคล้ายคลึงกันเพราะเป็นพื้นที่ป่าฝนเขตร้อนเช่นเดียวกัน จึงทำให้สามารถนำองค์ความรู้บางส่วนไปประยุกต์ใช้กับพื้นที่ใหม่ได้ไม่ยาก

5) ด้านการลงทุนทำธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ประเทศบรูไนมุ่งมั่นที่จะเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจจากที่ต้องพึ่งพาทรัพยากรน้ำมันเป็นหลัก ไปสู่โครงสร้างเศรษฐกิจที่หลากหลายมากขึ้น จึงมีนโยบายที่เน้นส่งเสริมการลงทุนของภาคเอกชนอย่างต่อเนื่อง และเน้นการเติบโตของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) โดยธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ถือเป็นรูปแบบการลงทุนที่ผู้ประกอบการไทยมีโอกาสนประสบความสำเร็จเป็นอย่างมาก เนื่องจากมีการสนับสนุนที่ดีจากรัฐบาลบรูไน จึงถือเป็นโอกาสอันดีของนักลงทุน และผู้ประกอบการไทยที่จะเข้าไปประกอบธุรกิจ หรือลงทุนในประเทศบรูไน

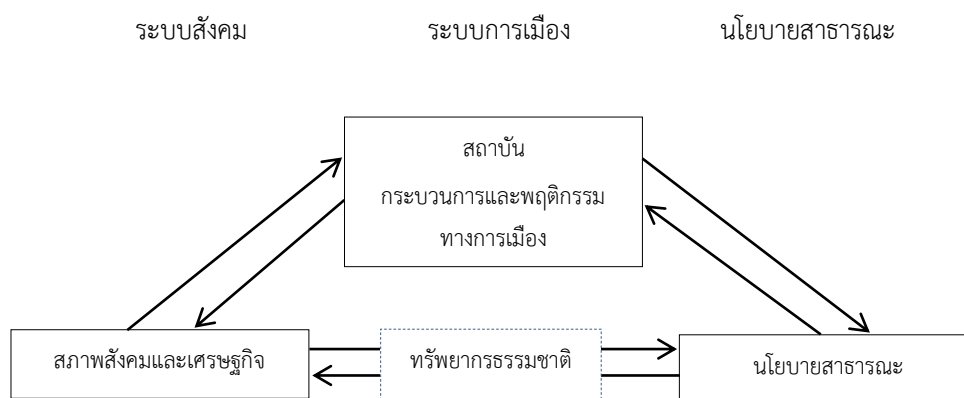
อย่างไรก็ตามนักลงทุนควรศึกษาสิทธิประโยชน์การค้าและการลงทุนระหว่างประเทศไทยกับประเทศบรูไน รวมไปถึงการศึกษาใบอนุญาตในการทำการค้า และการลงทุนต่าง ๆ รวมถึงการศึกษาและทำความเข้าใจวัฒนธรรมของประเทศบรูไนซึ่งเป็นรัฐอิสลาม นอกจากนี้หน่วยงานภาครัฐของไทย ควรมีการเจรจาหรือหารือร่วมกันกับรัฐบาลประเทศบรูไนเพื่อสร้างข้อตกลงหรือความร่วมมือในการเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ (Strategic Partnership) เพื่อพัฒนานโยบายทางการค้าและการลงทุนร่วมกันอย่างจริงจังมากขึ้น รวมไปถึงมีการสนับสนุน และให้ข้อมูลในการลงทุนสำหรับนักลงทุนอย่างละเอียด เนื่องจากข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประเทศบรูไนในปัจจุบันมีจำกัด อาทิ กฎระเบียบในการเข้ามาทำการค้า หรือการลงทุน เป็นต้น

สรุปและอภิปรายผล

ในขณะที่ประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีทรัพยากรน้ำมันและก๊าซธรรมชาติ กำลังดำเนินนโยบายนำเอาทรัพยากรเหล่านั้นมาใช้ประโยชน์อย่างจริงจัง อาทิ เมียนมาที่กำลังดำเนินนโยบายปฏิรูปภาคพลังงานควบคู่ไปกับการปฏิรูปเศรษฐกิจด้านการลงทุน (ปานหทัย วาสนาวิจิตร, 2561) หรือแม้แต่ประเทศไทยที่อัตราการใช้ทรัพยากรดังกล่าวมีมากกว่าอัตราการผลิต นโยบายด้านพลังงานจึงเกี่ยวข้องกับการสร้างความมั่นคงด้านพลังงานด้วยการใช้พลังงานทดแทน (ธนัฐตฤณ บุนนาค, 2558; กระทรวงพลังงาน, 2562) ประเทศบรูไนกลับมีลักษณะที่แตกต่าง การก่อรูป (policy formation) ของแผนพัฒนาวิสัยทัศน์บรูไน หรือ Wawasan Brunei 2035 ขึ้นมาเป็นนโยบายหลักหรือนโยบายระดับชาติ (ชนิดา จิตตรุทธะ, 2562, น. 25) เกิดขึ้นภายใต้สถานการณ์ที่แตกต่างจากประเทศอื่น ๆ กล่าวคือ สถานการณ์ที่ทรัพยากรน้ำมันและก๊าซธรรมชาติอันเป็นรายได้หลักที่สำคัญของประเทศกำลังจะหมดไป ทำให้ประเทศบรูไนต้องสร้างแผนพัฒนาประเทศระยะยาวเพื่อสร้างความยั่งยืน ดังนั้นการก่อตัวนโยบายสาธารณะของประเทศบรูไนจึงไม่ได้เกิดจากปัญหาที่กำลังจะเกิดขึ้นในปัจจุบันหรือที่กำลังจะเกิดขึ้นในระยะเวลาก่อนใกล้ ไม่ได้เริ่มต้นจากปัญหาของ

ปัจเจกชนก่อน (individual problem) (สมบัติ อารังธัญวงศ์, 2562, น.369) แต่เป็นปัญหาที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตจากการหมดไปของทรัพยากรธรรมชาติซึ่งเป็นสาเหตุหลักในการพัฒนาประเทศซึ่งกลายมาเป็นปัญหาสาธารณะ (public problem) และเป็นปัญหาที่จะส่งผลกระทบอย่างใหญ่หลวงต่อการพัฒนาประเทศซึ่งรัฐบาลบรูไนจำเป็นต้องหยิบยกขึ้นมาเป็นปัญหาระดับชาติ (policy issue) (สมบัติ อารังธัญวงศ์, 2562, น.369) และเป็นปัญหาที่จะส่งผลกระทบต่อปัญหาสาธารณะอื่น ๆ ตามมา ดังนั้นวิสัยทัศน์บรูไนจึงเกิดจากปัญหาสาธารณะที่มีลักษณะเฉพาะนอกเหนือจากปัญหาสาธารณะที่ชนิดา จิตตรุทธะ (2562, น.52-53) ระบุไว้ ได้แก่ ปัญหาที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ ปัญหาที่เกิดจากความรุนแรงทางการเมือง ปัญหาที่มีการแตกตัวและขยายวงกว้างออกไป ปัญหาที่มีความกระเทือนต่อความรู้สึกและเป็นที่สนใจของมวลชน ปัญหาที่มีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม ปัญหาที่มีลักษณะทำลายอำนาจและความชอบธรรมของรัฐและปัญหาร่วมสมัยของสังคมหรือสังคมโลก

ดังนั้นในกรณีของวิสัยทัศน์บรูไน หากประยุกต์ใช้กรอบการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและผลตามแนวทางของ Thomas R. Dye (1995 อ้างถึงในสมบัติ อารังธัญวงศ์, 2562, น.106-113) จะทำให้ได้กรอบการวิเคราะห์ดังภาพที่ 1 ซึ่งแสดงให้เห็นความสัมพันธ์แบบโต้ตอบซึ่งกันและกัน (reciprocal relationships) ระหว่างตัวแปร 4 ตัว ได้แก่ ระบบสังคม (สภาพสังคมและเศรษฐกิจ) ระบบการเมือง (สถาบันกระบวนการและพฤติกรรมทางการเมือง) นโยบายสาธารณะและทรัพยากรธรรมชาติซึ่งเป็นทั้งปัจจัยแทรกเชิงสาเหตุและผล ที่สัมพันธ์กับระบบสังคมและนโยบายสาธารณะ (นโยบายวิสัยทัศน์บรูไน)

ภาพที่ 1 แสดงความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลของนโยบายวิสัยทัศน์บรูไน

สำหรับผู้เขียนอาจจัดได้ว่า ทรัพยากรธรรมชาติที่กำลังหมดไปของประเทศบรูไนเป็นปัญหาสาธารณะที่มีความแปลกใหม่ของปัญหา (novelty of problem) ตามที่สมบัติ อารังธัญวงศ์ (2562, น.375) ระบุไว้ ดังนั้นการแก้ไขปัญหาของประเทศบรูไนจึงมิใช่การแก้ไขปัญหาเฉพาะด้านใดด้านหนึ่งเท่านั้น แต่ต้องพิจารณาให้ครอบคลุมทุกด้าน ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง จึงนำมาสู่ยุทธศาสตร์การพัฒนาของประเทศ 8 ด้าน ได้แก่ ยุทธศาสตร์ด้านการศึกษา ยุทธศาสตร์ด้านเศรษฐกิจ ยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคง ยุทธศาสตร์

ด้านการพัฒนาระบบองค์การ ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ยุทธศาสตร์ด้านการประกันสังคม และยุทธศาสตร์ด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งยุทธศาสตร์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นคุณลักษณะของนโยบายสาธารณะ 3 ประการ ได้แก่ (1) แผนวิสัยทัศน์บรูไนเป็นนโยบายมุ่งเน้นขอบเขตเฉพาะด้าน (sectorial policies) โดยมุ่งเน้นตามเนื้อหาสาระของการจัดทำนโยบาย (substantive matters or substantive policies) (2) ประเด็นในแต่ละยุทธศาสตร์แสดงให้เห็นว่าแผนวิสัยทัศน์บรูไนเป็นนโยบายสาธารณะในเชิงการกระจายทรัพยากรหรือการกระจายผลประโยชน์ (distributive policy) และ (3) เป็นนโยบายที่สะท้อนให้เห็นถึงความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กันของปัญหา นโยบายสาธารณะ จากเรื่องหนึ่งไปสู่ปัญหาอื่น ๆ (Interdependence) (สมบัติ อารังธัญวงศ์, 2562; ชนิดา จิตตรุทธะ, 2562)

เนื่องจากวิสัยทัศน์บรูไนเป็นนโยบายสาธารณะที่รัฐบาลบรูไนใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารและพัฒนาประเทศ นโยบายดังกล่าวจะไม่สมบูรณ์หากไม่ได้รับการนำไปปฏิบัติให้ปรากฏเป็นจริง (สมบัติ อารังธัญวงศ์, 2562, น.45) ดังนั้นรัฐบาลบรูไนจึงจัดทำแผนระยะยาว (long-term planning) เพื่อรองรับนโยบายดังกล่าวผ่านแผนพัฒนาแห่งชาติ โดยยุทธศาสตร์ในแต่ละด้านภายใต้วิสัยทัศน์บรูไน ประเทศบรูไนได้นำมาบรรจุไว้ภายใต้แผนพัฒนาแห่งชาติ 5 ปี นับตั้งแต่ปี 2007 ไปจนถึงปี 2035 ได้แก่ แผนพัฒนาแห่งชาติบรูไนฉบับที่ 9 (RKN แผนพัฒนาแห่งชาติบรูไนฉบับที่ 10 (RKN10) แผนพัฒนาแห่งชาติบรูไนฉบับที่ 11 (RKN11)

อย่างไรก็ตามแม้การดำเนินงานตามเป้าหมายของแผนวิสัยทัศน์บรูไนจะยังคงมีอุปสรรคอยู่พอสมควร อาทิ ประเทศบรูไนยังคงต้องอาศัยผลผลิตจากน้ำมันเป็นฐานในการพัฒนา แต่ด้วยราคาน้ำมันในตลาดโลกที่มีลักษณะผันผวน ทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับการเงินการคลังของประเทศ อัตราการว่างงานที่สูงขึ้น อุปสรรคในการขนส่งสินค้า ข้อจำกัดด้านการค้าที่ยังเคร่งครัดทำให้เกิดข้อจำกัดในการค้าระหว่างประเทศ การท่องเที่ยวยังขาดความโดดเด่นและข้อห้ามทางศาสนาทำให้เกิดข้อจำกัดในการพัฒนาการท่องเที่ยว แต่จากแผนวิสัยทัศน์ดังกล่าวทำให้ประเทศไทยมีศักยภาพและโอกาสด้านการค้าและการลงทุนของประเทศไทยในบรูไนใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านอุตสาหกรรมเกษตร ด้านอุตสาหกรรมประมง ด้านอุตสาหกรรมฮาลาล ด้านอุตสาหกรรมท่องเที่ยว และด้านการลงทุนทำธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) จากที่เดิมประเทศบรูไนกับประเทศไทยมีความร่วมมือกันน้อย หรือแม้แต่ประเทศอื่นๆ ที่เดิมมีความสัมพันธ์กันในแง่ของผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้อง อุตสาหกรรมน้ำมันเป็นหลัก ก็ได้ปรับเปลี่ยนมาเป็นความร่วมมือด้านอื่น ๆ อาทิ ประเทศญี่ปุ่นที่ปรับนโยบายจากที่สนใจบรูไนในฐานะแหล่งพลังงานที่สำคัญแหล่งหนึ่งของญี่ปุ่นมาเป็นการดำเนินความสัมพันธ์โดยเน้นความร่วมมือในกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจและความมั่นคงมากยิ่งขึ้น (นภดลชาติประเสริฐ, 2561)

เอกสารอ้างอิง/References

กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ, สำนักประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน, กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศส่วนบริหารงานทวิภาคี. (2562). ข้อมูลการค้าไทย - บรูไน. สืบค้นเมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 2562 จาก http://www.dtn.go.th/files/60/ASIA/Brunei_2s_0862.pdf

- กรมประชาสัมพันธ์. วิสัยทัศน์บรูไน พ.ศ. 2578. (2559). สืบค้นเมื่อวันที่ 20 เมษายน 2562 จาก http://www.asean thai.net/ewt_news.php?nid=5867&filename=index
- กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ. ยานยนต์และชิ้นส่วน. (2559). สืบค้นเมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 2562 จาก <http://www.thaibiz.net/th/business/70/>
- กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์. (2561). Factsheet บรูไน มกราคม 2561. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 เมษายน 2562 จาก https://www.ditp.go.th/ditp_web61/article_subview.php?filename=contents_attach/221328/221328.pdf&title=221328&cate=937&d=0
- กระทรวงการต่างประเทศ, กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ, ศูนย์ธุรกิจสัมพันธ์, สถานเอกอัครราชทูต ณ บันดาร์เสรีเบกาวัน. (2562). รู้จัก Kandol โครงการเพาะปลูกข้าวบรูไน โอกาสใหม่ของคนไทยในการเข้าไปเช่าพื้นที่เพาะปลูก. สืบค้นเมื่อวันที่ 24 พฤศจิกายน 2562 จาก https://globthailand.com/brunei_0007/
- กระทรวงพลังงาน. (2562). นโยบายด้านพลังงานของรัฐบาล. สืบค้นเมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2562 จาก <https://energy.go.th/2015/government-energy-policy/>
- กระทรวงพาณิชย์. (2557). รอบรู้เรื่องการลงทุนในอาเซียน : บรูไน ดารุสซาลาม. กรุงเทพฯ : กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์.
- กองส่งเสริมการลงทุนไทยในต่างประเทศ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน. (2559). ประเทศบรูไนดารุสซาลาม. สืบค้นเมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 2562 จาก <https://toi.boei.go.th/information/asian/9>
- กองเอเชียตะวันออกเฉียงใต้. (2550). ความสัมพันธ์ไทยกับบรูไน. สืบค้นเมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 2562 จาก <http://www.dooasia.com/info-brunei/>. ความสัมพันธ์ไทย บรูไน/
- จุฬารักษ์ ขอบใจกลาง. (2561). การศึกษาความสามารถในการแข่งขัน ปัจจัยสำคัญที่ก่อปัญหาในการดำเนินธุรกิจ และอุตสาหกรรมที่มีโอกาสขยายตลาดในตลาดอาเซียน. วารสารการวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชน (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), 11(3), น. 139-151.
- ชนิดา จิตตรุทธะ. (2562). นโยบายสาธารณะ แนวคิด การวิเคราะห์และกรณีศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฐานิญา โอฆะพนม และ ฐิติวรรณ ศรีเจริญ. (2559). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการลงทุนโดยตรงจากต่างชาติในประเทศไทย. วารสารบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์ และการสื่อสาร, 11(2), น. 75-87.
- เดอะริช วาริช. (2560). สองบรูไน ดูวิสัยทัศน์ในวันที่น้ำมันใกล้หมด. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 เมษายน 2562 จาก <https://deepsouthwatch.org/th/node/11253>
- ธนัฐฤตฤณ บุนนาค. (2558). เศรษฐศาสตร์เพื่อการจัดการทรัพยากรพลังงาน: กรณีก๊าซธรรมชาติและน้ำมัน. วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 23(43), 107-125.

- นภดล ขาติประเสริฐ. (2561). บรูไนดารุสซาลามหลังได้รับเอกราช 34 ปีแห่งความต่อเนื่องและการเปลี่ยนแปลง, ปทุมธานี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- บริษัท โบลลิเกอร์ แอนด์ คอมพานี (ประเทศไทย) จำกัด. (2556). รายงานฉบับสมบูรณ์ รายงานการวิเคราะห์อุตสาหกรรม และพื้นที่เป้าหมายเชิงลึกของเนการาบรูไนดารุสซาลาม. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน.
- บุญชัย ใจเย็น. (2555). AEC: Thai กับประชาคมอาเซียน. กรุงเทพฯ: หจก.แสงดาว.
- ปิยธิดา โคกโพธิ์. (2561). สสำรวจและศึกษาข้อมูลพื้นฐานของประเทศบรูไนดารุสซาลาม: ด้านมิติทางการต่างประเทศ. วารสารการเมืองการปกครอง, 8(1), น.246-257.
- ภาณุมาศ ตัญญาจม, สุพรรณิกา ลือชาศรีศรี และปิยะลักษณ์ พุทธวงศ์. (2559). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศในอุตสาหกรรมยานยนต์ของอาเซียน-5. วารสารคณะเศรษฐศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 20(2), น.7-35.
- ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยความร่วมมือของกรมศุลกากร. (2562). การค้าระหว่างประเทศของไทยกับบรูไน. สืบค้นเมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 2562 จาก <http://tradereport.moc.go.th/Report/Default.aspx?Report=TradeThSummary>
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2554). พฤติกรรมผู้บริโภคในอาเซียน. ตัวแปรสำคัญที่ SMEs ไทยควรรู้ก่อนก้าวสู่ AEC. สืบค้นเมื่อวันที่ 25 พฤศจิกายน 2562 จาก https://www.ditp.go.th/contents_attach/90559/90559.pdf
- สมบัติ อารังธัญวงศ์. (2562). นโยบายสาธารณะ แนวความคิด การวิเคราะห์และกระบวนการ (พิมพ์ครั้งที่ 30) กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สมาธรรม.
- ส่วนบริหารงานทวิภาคี สำนักอาเซียน กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ. (2562). บรูไนดารุสซาลาม. สืบค้นเมื่อวันที่ 24 เมษายน 2562 จาก http://www.dtn.go.th/files/60/ASIA/Brunei_cp_0361.pdf
- สำนักเลขาธิการวุฒิสภา. (2558). ข้อมูลของบรูไนดารุสซาลาม. สืบค้นเมื่อวันที่ 17 ตุลาคม 2562 จาก http://web.senate.go.th/w3c/senate/pictures/content/file_1434343573.pdf
- Aaron Wong. (2019, April 25). Brunei in early phase of developing SME policies but advancing rapidly. Retrieve from <https://www.bizbrunei.com/2019/04/brunei-in-early-phase-of-developing-sme-policies-but-advancing-rapidly-aspi/>
- Brunei Economic Development Board. About BEDB. (2019, October 20). Retrieve from <http://www.bedb.com.bn/about-bedb>
- Danial Norjidi. (19 March 2019). Minister of Development outlines plans for the year. Retrieve from <https://borneobulletin.com.bn/minister-of-development-outlines-plans-for-the-year/>

- Department of Economic Planning and Development. (2012). Tenth National Development Plan (2012-2017) Brunei Darussalam. Bandar Seri Begawan: Department of Economic Planning and Development Prime minister's office.
- Government of Brunei Darussalam. (2019, October 17). Wawasan Brunei 2035. Retrieve form <https://www.gov.bn/SitePages/Wawasan%20Brunei%202035.aspx>
- Job Centre Brunei. (2019, October 24). I-READY APPRENTICESHIP PROGRAM Mission. Retrieve form <http://www.jobcentrebrunei.gov.bn/elx-portlet/photo?mode=view&itemid=289884>
- Ministry of Development. (2018). Policy Framework 2018 - 2023. Bandar Seri Begawan, Brunei Darussalam: Policy Coordination and strategic Planning Division.
- Ministry of Education Brunei Darussalam. (2019, October 24). Scholarship Section. Retrieve form <http://www.moe.gov.bn/SitePages/Scholarship%20Section.aspx>
- Ministry of Education Brunei Darussalam. (2019, October 24). Vision and Mission. Retrieve form <http://www.moe.gov.bn/Pages/VisionandMission.aspx>
- Ministry of Primary resources and Tourism. (2019, October 22). Mission, Vision and Strategic Objectives. Retrieve form <http://www.tourism.gov.bn/SitePages/Mission,%20Vision%20and%20Strategic%20Objectives.aspx>
- Ministry of Primary Resources And Tourism. (2019, October 25). Industry 2019: Towards Brunei Wawasan 2035. Retrieve form <http://www.tourism.gov.bn/Brochures%20Library/Tourism/Tourism%20Industry%202019.pdf>
- Munshi Naser Ibne Afzal & Roger Lawrey. (2012). KBE Frameworks and Their Applicability to a Resource-based Country: The Case of Brunei Darussalam. Asian Social Science, 8(7), น. 208-216
- OECD. (2019, October 22). Structural Policy Country Notes Brunei Darussalam. Retrieve form <https://www.oecd.org/site/seao/Brunei%20Darussalam.pdf>
- OECD. (2019, October 22). The Chinese Enterprises Association in Brunei Inaugurated 2035. Retrieve form <http://bn.chinaembassy.org/eng/sgxws/t1383138.htm>
- Pushpa Thambipilai. (2008). "Brunei Darrusalam: Making a concerted effort". Southeast Asian Affairs 2008. Singapore: ISEAS-Yusof Ishak Institute.

Rozan Yunos. (2008). A Short History of Rancangan Kemajuan Negara (RKN). Bandar Seri Begawan, Brunei Darussalam: Centre for Strategic and Policy Studies Brunei Darussalam.

Trading Economics. (2019, November 18). Brunei Exports and Imports. Retrieve form <https://tradingeconomics.com/brunei/imports>

U.S. Energy Information Administration (EIA). (2019, November 18). Brunei. Retrieve form <https://www.eia.gov/beta/international/analysis.php?iso=BRN>

พฤติกรรมการใช้บรรจุภัณฑ์ใส่อาหารที่ใช้แล้วทิ้งของร้านขายอาหาร กรณีศึกษา อำเภอเมืองและอำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต

Behavior Use the Disposable Food Packaging Of the Restaurant:
Case Study Muang and Kathu District, Phuket Province

ธงชัย สุธีรศักดิ์ วชรวิทย์ ลิ้มสกุล ณัฐธินี อุทกุล และณัฐพร อุทกุล

Thongchai Suteerasak, Wadcharawadee Limsakul, Natthinee Auttakul
and Nattaporn Auttakul

คณะเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต

Faculty of Technology and Environment, Prince of Songkla University, Phuket campus,
Phuket, Thailand

E-mail: thongchai.s@phuket.psu.ac.th

Received : 11 July 2019 Revised : 18 January 2020

Accepted : 5 February 2020 Accepted online : 23 March 2020

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ทำให้ร้านขายอาหารใช้กล่องและ/หรือบรรจุภัณฑ์ใส่อาหารแบบใช้แล้วทิ้งที่ผลิตจากโฟมหรือวัสดุที่ไม่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม รวมถึงความคิดเห็นและความต้องการในเบื้องต้นของร้านขายอาหารเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์ใส่อาหารแบบใช้แล้วทิ้งที่ผลิตจากวัสดุที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม จากกลุ่มตัวอย่างร้านอาหาร จำนวน 120 ร้าน ในอำเภอกะทู้และอำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต โดยใช้การวิจัยเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง ผลที่ได้พบว่าปัจจัยที่กลุ่มตัวอย่างพิจารณาเป็นอันดับแรกคือ ปัจจัยในด้านต้นทุน ส่วนปัจจัยเสริมที่นำมาพิจารณา ได้แก่ ความสามารถในการทนความร้อน ความสามารถทนต่อการเสียหายจากการใช้งานร่วมกับน้ำ ความสะดวกในการใช้งานง่าย และสุดท้ายคือความสวยงามของบรรจุภัณฑ์ส่วน ความต้องการกล่องและ/หรือบรรจุภัณฑ์ใส่อาหารแบบใช้แล้วทิ้งที่ผลิตจากวัสดุที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม กลุ่มตัวอย่างร้านอาหารมีความต้องการควรมีคุณสมบัติที่ใกล้เคียงกับกล่องโฟม คือ สามารถทนความร้อน ความสามารถทนต่อการเสียหายจากการใช้งานร่วมกับน้ำ ความสะดวกในการใช้งาน รูปลักษณ์ที่สวยงาม ความคงทนแข็งแรง และมีราคาที่ถูกลง และสุดท้ายวัสดุสำหรับผลิตเป็นบรรจุภัณฑ์ใส่อาหารแบบใช้แล้วทิ้งที่กลุ่มตัวอย่างอยากให้นำมาใช้ คือ วัสดุสังเคราะห์จากธรรมชาติและวัสดุธรรมชาติที่มาจากพืช

คำสำคัญ : ร้านอาหาร บรรจุภัณฑ์ใส่อาหารใช้แล้วทิ้ง กล่องโฟมใส่อาหาร สิ่งแวดล้อม

Abstract

This research studied the reasons for using foam or other non-environmentally friendly food packaging of some restaurants, and also studied basic opinions and requirements for using environmentally friendly food packaging. The survey from 120 restaurants in Kathu and Muang districts, Phuket using cross-sectional descriptive research method revealed that the most important reason was the cost of the food packaging. Other reasons included heat and water resistant properties, ease of use and good appearance, respectively. The restaurants preferred an environmentally friendly food packaging with the properties similar to the foam; that was, the environmentally friendly food packaging should be heat and water resistant, easy to use, beautiful, strong, and cheap. Moreover, the restaurants required the environmentally friendly food packaging synthesized from natural products or made of plants.

Keyword: Restaurant, Disposable food packaging, Foam food container, Environment

1. บทนำ

จังหวัดภูเก็ตตั้งอยู่ในฝั่งทะเลอันดามันทางตอนใต้ของประเทศไทย โดยเป็นจังหวัดที่มีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศไทยอยู่มากมายจนได้ชื่อว่าเป็น “ไข่มุกแห่งอันดามัน” กล่าวคือเป็นจังหวัดที่มีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่มีความสวยงาม ขณะเดียวกันก็เกิดถือได้ว่าเป็นเมืองที่มีวัฒนธรรมและสถาปัตยกรรมที่มีความโดดเด่นเป็นของตนเอง นั่นคือภูเก็ตมีลักษณะของความเป็นเมืองที่ทันสมัยและมีความเป็นเมืองนานาชาติที่ผสมผสานกับศิลปะและวัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีความเป็นอัตลักษณ์ของพื้นที่อย่างเด่นชัด ส่งผลให้ประชาชนในพื้นที่จังหวัดภูเก็ตบางส่วนเลือกประกอบอาชีพค้าขายสินค้าและบริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ซึ่งกิจการร้านอาหารเป็นกิจการหนึ่งที่พบเห็นโดยมากในจังหวัดภูเก็ต ด้วยสภาพสังคมปัจจุบันที่เป็นสังคมแห่งการใช้ชีวิตด้วยความเร่งรีบเน้นความรวดเร็วและสะดวกสบายในการรับประทานอาหาร ดังนั้นเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวและคนในพื้นที่จังหวัดภูเก็ตทำให้กิจการร้านอาหารมากมายในจังหวัดภูเก็ตมีการขายอาหารแบบสามารถนำไปทานนอกร้านหรือนำกลับไปทานที่บ้านได้เป็นจำนวนมาก ทั้งนี้ภาชนะที่ใช้เป็นบรรจุภัณฑ์ใส่อาหารแบบใช้แล้วทิ้งที่พบเห็นโดยมากเป็นผลิตภัณฑ์ที่ทำจากโฟม กระจก และพลาสติก ส่งผลให้มีขยะที่เกิดจากภาชนะที่ใส่อาหารดังกล่าวมากมายและมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นโดยภาชนะที่ทำจากวัสดุประเภทโฟมและพลาสติกเป็นสิ่งที่ไม่สามารถย่อยสลายได้ในเวลาอันสั้นจำเป็นต้องใช้เวลานานหลายปีในการย่อยสลายปัจจุบันหลายประเทศมีการจัดการขยะจากวัสดุดังกล่าวที่ดีและมีประสิทธิภาพ ตัวอย่างเช่น ประเทศในสหภาพยุโรป ที่มีการบริหารจัดการขยะและวัสดุเหลือใช้ต่าง ๆ

ให้สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ (Mrkajic et al., 2018) อย่างไรก็ตามจากงานของ Geueke et al (2018) ได้ให้ข้อสังเกตถึงความปลอดภัยทางเคมีของการนำวัสดุจากบรรจุภัณฑ์อาหารนำกลับมาใช้ใหม่ว่าอาจเพิ่มระดับสารเคมีอันตรายที่อาจเป็นอันตรายต่อผู้บริโภคอาหารในบรรจุภัณฑ์ดังกล่าว เช่นเดียวกับผลที่พบจากงานวิจัยของซุมพร รอดสีดา และกรรณิการ์ ฉัตรสันติประภา (2553) ที่ศึกษาความเสี่ยงจากการบริโภคอาหารบรรจุกล่องโฟมโพลีสไตรีนแสดงให้เห็นว่าผู้บริโภคอาหารที่บรรจุในกล่องโฟมมีความเสี่ยงในการเกิดมะเร็งจากสไตรีนออกไซด์ค่อนข้างสูง ดังนั้นเพื่อหลีกเลี่ยงโอกาสที่จะได้รับสารดังกล่าวเข้าไปควรหลีกเลี่ยงการรับประทานอาหารบรรจุกล่องโฟม ผลจากปัญหาดังกล่าวทำให้นักวิจัยมากมายที่พยายามคิดค้นและนำวัสดุที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและไม่มีการปลดปล่อยสารพิษออกมา ขณะที่นำมาใช้เป็นกล่องใส่อาหารแบบใช้แล้วทิ้ง ตัวอย่างเช่นงานวิจัยของหทัยรัตน์ ปิ่นแก้ว และคณะ (2552) ที่พยายามศึกษาวิจัยและพัฒนาบรรจุภัณฑ์เพื่อนำมาบรรจุขนมไทย โดยผู้วิจัยได้ทดลองใช้กับขนมไทยที่จำหน่ายในจังหวัดอ่างทองเช่นเดียวกับงานวิจัยของ Vilela et al (2018) ที่มุ่งเน้นไปที่การคิดค้นสารออกฤทธิ์ตามธรรมชาติสำหรับใช้ร่วมกับบรรจุภัณฑ์อาหารอย่างไรก็ตามงานวิจัยดังกล่าวยังอยู่ในขั้นตอนแรกและใช้เวลานานในการออกแบบวัสดุบรรจุภัณฑ์ที่เป็นนวัตกรรมและประหยัดที่มีสารออกฤทธิ์ที่เหมาะสมก่อนนำไปแปลงใช้ในเชิงพาณิชย์นอกจากนี้ในงานวิจัยของปรีชญา ครูเกษตร (2550) ที่พยายามศึกษาแนวทางการพัฒนากล่องหรือบรรจุภัณฑ์ทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมนำมาใช้ทดแทนกล่องต่าง ๆ ที่มีอยู่ในปัจจุบัน อย่างไรก็ตามปัจจัยหนึ่งที่ผู้บริโภคคำนึงถึงมากในการเลือกใช้กล่องสำหรับใส่อาหารคือ ความสามารถในการถนอมอาหาร โดยสุรวุฒิ สงครามศรี (2548) ได้ศึกษาเจตคติของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครที่มีต่อกล่องและอรรถประโยชน์ของบรรจุภัณฑ์สำหรับบรรจุอาหารและเครื่องดื่มและงานวิจัยของ Yokokawa et al (2018) ที่ศึกษาการรอบการวิเคราะห์ผลกระทบของกล่องต่อการสูญเสียอาหารโดยพิจารณาจากพฤติกรรมของผู้บริโภค เช่นเดียวกับที่ Song et al (2018) ศึกษาในเรื่องของของเสียที่เป็นบรรจุภัณฑ์จากการจัดส่งอาหารในเมืองขนาดใหญ่ของจีน งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ทำให้ร้านขายอาหารใช้กล่องและ/หรือบรรจุภัณฑ์ใส่อาหารแบบใช้แล้วทิ้งที่ผลิตจากโฟม หรือวัสดุที่ไม่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม รวมถึงความคิดเห็นและความต้องการในเบื้องต้นของร้านขายอาหารเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์ใส่อาหารแบบใช้แล้วทิ้งที่ผลิตจากวัสดุที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม จากกลุ่มตัวอย่างร้านอาหาร จำนวน 120 ร้าน ในอำเภอกระทุ้งและอำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต เป็นพื้นที่ศึกษา โดยมีการจัดทำและนำเสนอเป็นกรณีศึกษาเพื่อนำเสนอว่าร้านค้าขายอาหารประเภทต่าง ๆ เลือกใช้กล่องและบรรจุภัณฑ์ใส่อาหารแบบใช้แล้วทิ้งประเภทใดบ้าง โดยผลจากการศึกษานี้สามารถสะท้อนให้เห็นถึงปัจจัยที่ร้านขายอาหารนำมาพิจารณาเลือกใช้บรรจุภัณฑ์ใส่อาหารแบบใช้แล้วทิ้งในเบื้องต้น

2. วิธีดำเนินการวิจัย

2.1 พื้นที่ศึกษาและกลุ่มตัวอย่าง

จังหวัดภูเก็ตตั้งอยู่ในพื้นที่ภาคใต้ฝั่งตะวันตกของประเทศไทย ทางทิศเหนือติดกับจังหวัดพังงา ทางทิศตะวันออกติดกับอำเภอพังงา และทางทิศตะวันตกติดกับทะเลอันดามัน การปกครองในจังหวัดแบ่งออกเป็น

3 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอกลางและอำเภอกะทู้ ทั้งนี้พื้นที่ศึกษาในงานวิจัยนี้คือ อำเภอเมือง และอำเภอกะทู้ ทั้งนี้สาเหตุที่เลือกกลุ่มตัวอย่างในอำเภอกะทู้และอำเภอเมือง เนื่องจากเป็นที่ตั้งของชุมชนขนาดใหญ่จำนวนมาก ประกอบกับมีความสะดวกในการเดินทางเพื่อซื้อขายของผู้บริโภคและร้านอาหาร ซึ่งร้านอาหารที่นำมาเป็นกลุ่มตัวอย่างสำหรับการศึกษาเป็นร้านอาหารที่ขายอาหารแบบนั่งทานที่ร้านและ/หรือสามารถใส่กล่องหรือภาชนะบรรจุภัณฑ์อื่น ๆ ไปทานที่ต่าง ๆ นอกร้านได้ ซึ่งผู้วิจัยเลือกร้านอาหารมาเป็นกลุ่มตัวอย่างของกรณีศึกษาจำนวนทั้งหมด 120 ร้าน แบ่งประเภทของร้านอาหารตามชนิดของอาหารที่ขายทั้งหมด 6 ประเภท แต่ละประเภทสุ่มเลือกมาจำนวน 20 ร้านที่มีผู้ใช้บริการจำนวนมาก ได้แก่ ร้านอาหารประเภทขายข้าวและกับข้าวพร้อมทาน (ชื่อแบบย่อ ร้านข้าวแกง) ร้านอาหารประเภทขายอาหารตามสั่ง (ชื่อแบบย่อ ร้านอาหารตามสั่ง) ร้านอาหารประเภทขายอาหารชนิดเส้นลวกสุก (ชื่อแบบย่อ ร้านก๋วยเตี๋ยว) ร้านอาหารประเภทค้าขายริมถนน (ชื่อแบบย่อ ร้านแผงลอย) ร้านอาหารประเภทขายอาหารท้องถิ่นของภาคอีสาน (ชื่อแบบย่อ ร้านอาหารอีสาน) ร้านอาหารประเภทขายอาหารท้องถิ่นของไทย (ชื่อแบบย่อ ร้านขนมจีน)

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาแบบภาคตัดขวาง (Cross-Sectional Descriptive Research) ที่เป็นการเก็บข้อมูลเฉพาะกลุ่มตัวอย่างและวิเคราะห์ผลเชิงปริมาณ (จารุณี บุญไชยและประจักษ์ บัวผัน, 2560; ขนาธิป สันติวงศ์, 2560) โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยแบบสอบถามเป็นแบบการตรวจสอบรายการ (Check list) หรือกำหนดให้เลือกตอบ มีองค์ประกอบของแบบสอบถาม 4 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของร้านอาหาร ได้แก่ ชื่อร้านอาหาร ประเภทของอาหาร ที่ตั้งของกิจการร้านอาหาร

ส่วนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับชนิดของกล่องหรือบรรจุภัณฑ์ใส่อาหารแบบใช้แล้วทิ้งของร้านอาหารที่นำมาใช้ใส่อาหารให้ผู้ซื้อในแบบที่ทานนอกร้านหรือนำกลับบ้าน

ส่วนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ร้านอาหารนำมาพิจารณาเลือกใช้กล่องและบรรจุภัณฑ์ใส่อาหารแบบใช้แล้วทิ้งของร้านอาหาร

ส่วนที่ 4 คำถามที่ใช้สอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นและความรู้เกี่ยวกับกล่องและบรรจุภัณฑ์ใส่อาหารแบบใช้แล้วทิ้งที่ทำให้ขึ้นจากวัฒนธรรมชาติที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้ประกอบการร้านอาหาร

2.3 การลงพื้นที่สำรวจและเก็บข้อมูลวิจัย

สำรวจและเก็บข้อมูลประกอบด้วย 2 ส่วน คือ การเก็บข้อมูลชนิดของกล่องและบรรจุภัณฑ์ใส่อาหารแบบใช้แล้วทิ้งที่ร้านอาหารเลือกใช้ใส่อาหารแบบทานนอกร้านหรือนำกลับบ้านที่จำหน่ายในร้านค้าปลีกและค้าส่งภายในจังหวัดภูเก็ต พร้อมนำตัวอย่างกล่องและบรรจุภัณฑ์ใส่อาหารแบบใช้แล้วทิ้งที่ร้านอาหารเลือกใช้มาวัดขนาดรูปทรงและปริมาตร เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการวิจัย ส่วนที่ 2 เป็นการนำแบบสอบถามที่จัดทำ

ขึ้นมาไปสอบถามความคิดเห็นของร้านขายอาหารที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ดังที่กล่าวไว้ในหัวข้อที่ผ่านมา โดยเก็บข้อมูลในช่วงระหว่างเดือนสิงหาคมถึงเดือนกันยายน พ.ศ. 2561 การเก็บข้อมูลแบบสอบถามกระทำโดยการสอบถามผู้ขายและบันทึกผลลงในแบบสอบถามเพื่อนำไปวิเคราะห์ผลในลำดับถัดไป

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์คุณลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) (จริยา ศรีเจริญ, 2016) ขั้นตอนการวิเคราะห์ผลดังกล่าวเริ่มต้นจากการนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามทั้งหมดนำมาตรวจสอบความสมบูรณ์ในการตอบคำถามของผู้ตอบแบบสอบถามตามด้วยการจำแนกกลุ่มข้อมูลตามประเภทร้านค้าที่ได้กำหนดไว้ 6 ประเภทร้านค้า ถัดมาเรียงลำดับและจัดกลุ่มข้อมูลที่มีในแต่ละประเภทร้านค้าและกลุ่มผลตอบที่เหมือนกัน จากนั้นนำข้อมูลในแต่ละประเภทมาแยกตามประเด็นวิจัยและคิดเป็นเปอร์เซ็นต์ของผลสำรวจก่อนนำมาวิเคราะห์และนำเสนอผลร่วมกันในเชิงปริมาณ พร้อมเปรียบเทียบผลกับงานวิจัยต่าง ๆ ที่มีการวิจัยหรือศึกษาในลักษณะเดียวกันหรือใกล้เคียงกันในขั้นตอนท้ายสุด

3. ผลการวิจัย

3.1 ผลการสำรวจชนิดของกล่องและบรรจุภัณฑ์ใส่อาหารแบบใช้แล้วทิ้งสำหรับใส่อาหารแบบทานนอกร้านหรือนำกลับบ้าน

ผลจากการสำรวจในส่วนที่ 2 ของแบบสอบถาม พบว่า ภาชนะและบรรจุภัณฑ์ใส่อาหารแบบใช้แล้วทิ้งที่ถูกนำมาใช้ตามร้านค้าขายอาหารโดยมาก ได้แก่ กล่องโฟม กล่องกระดาษ ถ้วยร้อน ใบตองเทียมและพลาสติกห่ออาหารดังแสดงผลขนาดและรูปทรงของภาชนะและบรรจุภัณฑ์ต่าง ๆ ในตารางที่ 1

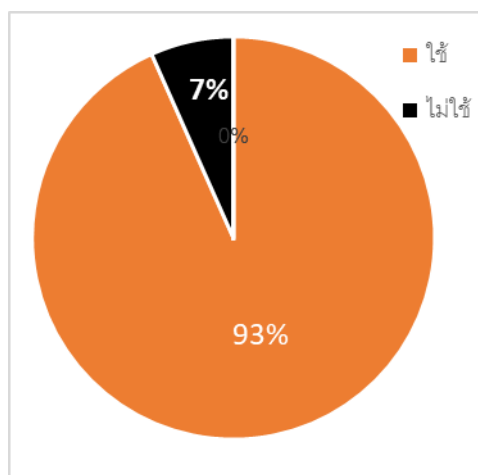
ตารางที่ 1 ข้อมูลกล่องและภาชนะบรรจุภัณฑ์สำหรับใส่อาหารแบบทานนอกร้านหรือนำกลับบ้านที่ร้านขายอาหารในจังหวัดภูเก็ตเลือกใช้

ชนิดบรรจุภัณฑ์	ลักษณะและขนาด	ปริมาตร/ความจุ (มิลลิลิตร)	ภาพลักษณะภาชนะใส่อาหาร
วัสดุที่ทำมาจากโฟม			
กล่องโฟมขนาดใหญ่ (ทำจาก polystyrene, PS)	กล่องขนาด 18.5 ซม. x 18.5 ซม. x 3.5 ซม.	1,200	

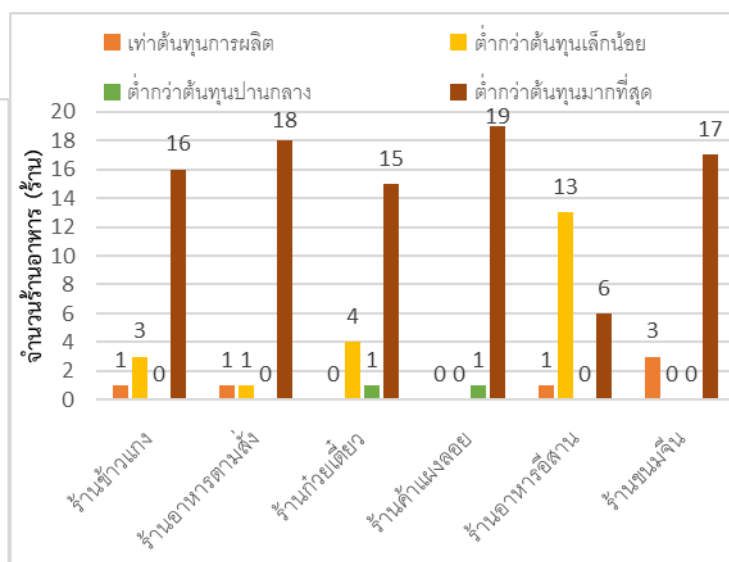
ชนิดบรรจุภัณฑ์	ลักษณะและขนาด	ปริมาตร/ความจุ (มิลลิลิตร)	ภาพลักษณะภาชนะใส่อาหาร
กล่องโฟมขนาดเล็ก (ทำจาก polystyrene, PS)	กล่องขนาด 11.5 ซม. x 17 ซม. x 3 ซม.	586.5	
ชามโฟมขนาดใหญ่ (ทำจาก polystyrene, PS)	ถ้วยชามขนาด 18.2 ซม. x 6 ซม.	800	
วัสดุที่ทำมาจากพลาสติก			
ถุงร้อนพลาสติก (ทำจาก polypropylene, PP)	ถุงบรรจุขนาด 5 ซม. x 8 ซม.	1,600	
พลาสติกห่ออาหารขนาดใหญ่ (ทำจาก low density polyethylene, LDPE)	แผ่นสี่เหลี่ยมขนาด 12 ซม. x 12 ซม.	-	
พลาสติกห่ออาหารขนาดเล็ก (ทำจาก low density polyethylene, LDPE)	แผ่นสี่เหลี่ยมขนาด 10 ซม. x 10 ซม.	-	
วัสดุที่ทำมาจากกระดาษ			
กล่องกระดาษ (เคลือบ polyethylene, PE)	กล่องขนาด 11.5 ซม. x 17 ซม. x 3 ซม.	586.5	
ชามกระดาษขนาดเล็ก (เคลือบ polyethylene, PE)	ถ้วยชามขนาด 11.2 ซม. x 6 ซม.	500	
วัสดุที่ทำมาจากกระดาษผสมพลาสติก			
ใบตองเทียมขนาดใหญ่ (กระดาษเคลือบ polyethylene, PE)	แผ่นสี่เหลี่ยมขนาด 12 ซม. x 12 ซม.	-	

ชนิดบรรจุภัณฑ์	ลักษณะและขนาด	ปริมาตร/ความจุ (มิลลิลิตร)	ภาพลักษณะภาชนะใส่อาหาร
ใบตองเทียมขนาดเล็ก (กระดาดเคลือบ polyethylene, PE)	แผ่นสี่เหลี่ยมขนาด 10 ซม. x 10 ซม.	-	

ผลการสำรวจ พบว่า ชนิดของบรรจุภัณฑ์ที่ใช้มากที่สุด คือ พลาสติก คิดเป็นร้อยละ 46 ของกลุ่มตัวอย่าง (ร้านก๋วยเตี๋ยวเป็นกลุ่มร้านอาหารที่ใช้มากที่สุด) รองลงมาคือ กล่องโฟม คิดเป็นร้อยละ 38 ของกลุ่มตัวอย่าง (ร้านอาหารตามสั่งเป็นกลุ่มร้านอาหารที่ใช้กล่องบรรจุภัณฑ์ประเภทนี้สูงสุด) และสุดท้าย คือ ใบตองเทียมและกล่องกระดาดเท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 8 ของกลุ่มตัวอย่าง (ร้านค้าแผงลอยเป็นกลุ่มของร้านค้าที่ใช้บรรจุภัณฑ์ประเภทนี้สูงสุด) ร้านจำหน่ายอาหารประเภทร้านก๋วยเตี๋ยวและร้านอาหารตามสั่งใช้ภาชนะบรรจุอาหารแบบใช้แล้วทิ้งที่เป็นกล่องมากที่สุดซึ่งกล่องและบรรจุภัณฑ์ใส่อาหารแบบใช้แล้วทิ้งที่กลุ่มตัวอย่างร้านขายอาหารใช้มากที่สุดทำมาจากวัสดุที่เป็นโฟมและพลาสติก อย่างไรก็ตามยังมีร้านขายอาหารอีกจำนวนไม่น้อยที่ยังคงใช้กล่องบรรจุอาหารแบบใช้แล้วทิ้งที่ทำมาจากกระดาด ส่วนร้านอาหารที่ใช้กล่องโฟมน้อยที่สุดคือ ร้านอาหารประเภท ร้านก๋วยเตี๋ยว และร้านขนมจีน

(ก)

(ข)

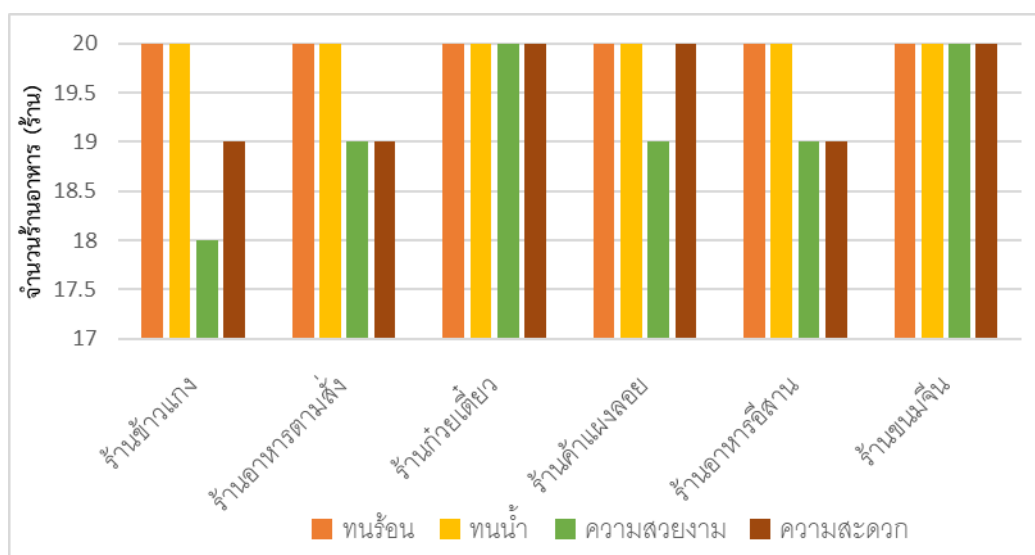
ภาพที่ 1 (ก) เปอร์เซ็นต์ร้านอาหารที่เลือกใช้กล่องโฟมใส่อาหารโดยพิจารณาจากต้นทุน และ (ข) ปัจจัยราคาของกล่องและบรรจุภัณฑ์ใส่อาหารที่ทำจากโฟมที่กลุ่มตัวอย่างร้านขายอาหาร 20 ร้าน เลือกใช้ (แยกตามประเภทของร้านอาหาร)

3.2 ปัจจัยที่ร้านจำหน่ายอาหารนำมาพิจารณาเลือกใช้กล่องและบรรจุภัณฑ์ใส่อาหารแบบใช้แล้วทิ้งที่ผลิตจากโฟมหรือวัสดุที่ไม่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

3.2.1 ปัจจัยในด้านต้นทุน

ผลจากการสำรวจในส่วนที่ 3 ของแบบสอบถามความคิดเห็นร้านขายอาหารที่เลือกใช้ (และไม่ได้ใช้) กล่องและบรรจุภัณฑ์ใส่อาหารแบบใช้แล้วทิ้งประเภทที่ทำจากโฟมหรือกล่องพลาสติกด้วยเหตุผลที่ว่ามีความถูกและต้นทุนต่ำซึ่งสะท้อนถึงการพิจารณาปัจจัยในด้านของต้นทุนในการเลือกใช้บรรจุภัณฑ์พบว่า จากจำนวนร้านอาหาร 120 ร้าน มีกลุ่มตัวอย่างร้านค้าร้อยละ 97 ของกลุ่มตัวอย่าง (112 ร้าน) เลือกใช้บรรจุภัณฑ์จากราคาต้นทุนของบรรจุภัณฑ์ใส่อาหาร มีเพียงร้อยละ 3 ของกลุ่มตัวอย่างร้านค้านั้น (8 ร้าน) ที่ไม่ได้พิจารณาถึงต้นทุนเป็นปัจจัยหลัก ดังแสดงในรูป 1 (ก)

จากการสำรวจกลุ่มตัวอย่างร้านอาหาร 6 ประเภท โดยผู้วิจัยกำหนดประเภทของราคากล่องและบรรจุภัณฑ์ต่อหน่วยที่ทางร้านรับได้ (จากราคาต้นทุนการผลิต) ผลที่ได้พบว่า ร้านอาหารเลือกราคาต้นทุนของกล่องใส่อาหารแบบใช้แล้วทิ้งที่ต่ำกว่าราคาต้นทุนมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้มากเป็นอันดับแรกและรองลงมาเป็นราคาที่ต่ำกว่าต้นทุนเพียงเล็กน้อย และเลือกเท่ากับราคาต้นทุนและต่ำกว่าราคาต้นทุนปานกลางด้วยผลการเลือกน้อยที่สุดเท่ากัน ทั้งนี้หากพิจารณาในภาพรวมพบว่า ต้นทุนราคากล่องหรือบรรจุภัณฑ์ใส่อาหารแบบใช้แล้วทิ้งที่ทางร้านอาหารส่วนใหญ่ต้องการคือ ที่ต่ำกว่าราคาต้นทุนมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ (จำนวนร้านที่เลือก 91 ร้าน) มีเพียงร้านอาหารอีสานเท่านั้นที่เลือกราคาที่ต่ำกว่าต้นทุนเพียงเล็กน้อยมากที่สุด ดังแสดงในรูป 1 (ข)

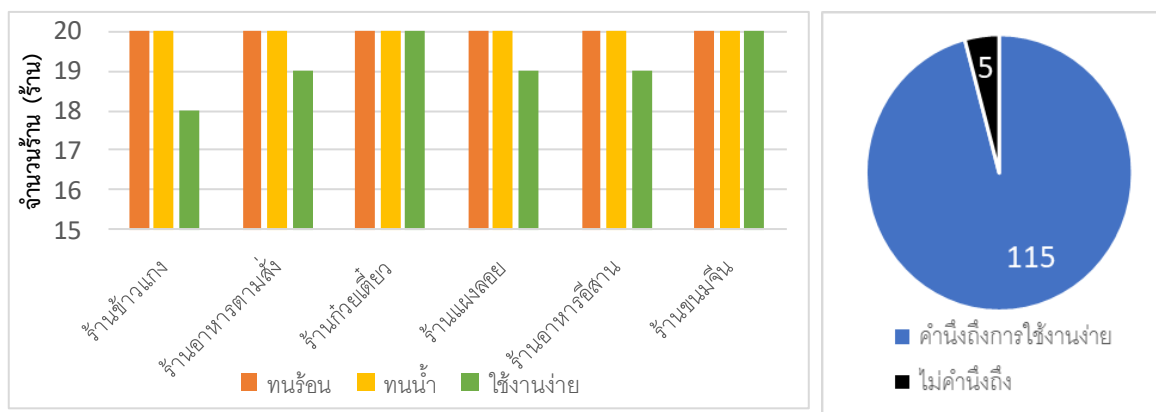
ภาพที่ 2 ปัจจัยความคาดหวังในเรื่องประโยชน์การใช้สอยกล่องโฟมที่กลุ่มตัวอย่างร้านขายอาหาร 20 ร้าน ให้ข้อมูล (แยกตามประเภทของร้านอาหาร) โดยร้านอาหารสามารถเลือกได้มากกว่า 1 อย่าง

ผลจากการสำรวจในส่วนที่ 3 ของแบบสอบถามความคิดเห็นในเรื่องประโยชน์การใช้สอย
ปัจจัยที่ทำให้ร้านขายอาหารเลือกภาชนะใส่อาหารที่ทำจากโพนีดังกล่าวมาจาก 4 ปัจจัยหลัก
การทนความร้อน ความสามารถในการทนต่อการเสียหายจากการใช้งานร่วมกับน้ำ
สะดวกในการใช้งาน (ใช้งานง่าย) และความสวยงามของบรรจุภัณฑ์โดยกลุ่มตัวอย่างร้านขาย
โพนีจากความสามารถในการทนความร้อนและเก็บความร้อน ความสามารถในการทนต่อ
การใช้งานร่วมกับน้ำมีมากที่สุด กล่าวคือ ผลจากกลุ่มตัวอย่างร้านค้าทั้งหมดให้ความสำคัญ
ในการทนความร้อน ความสามารถในการทนต่อการเสียหายจากการใช้งานร่วมกับน้ำมากกว่า
กลุ่มตัวอย่างร้านอาหารต่างให้ความเห็นว่า ไม่มีร้านอาหารใดที่ต้องการเลือกใช้ภาชนะ
ความร้อนได้ รวมถึงไม่ต้องการให้ภาชนะที่ใส่อาหารเสียสภาพการใช้งานของภาชนะจาก
ในส่วนผสมในอาหาร

ปัจจัยรองลงมาที่กลุ่มตัวอย่างร้านอาหารพิจารณา คือ ความสะดวกในการใช้งานและความสวยงามตามลำดับ ผลจากการสำรวจกลุ่มตัวอย่างร้านอาหารที่ให้สาเหตุที่เลือกใช้ภาชนะที่ทำจากโพลีบรจุอาหารด้วยเหตุผลของปัจจัยในเรื่องของความสะดวกในการใช้งานมีร้านอาหารเลือกใช้เพราะสะดวก 118 ร้าน คิดเป็น 98.3% และที่ไม่สนใจปัจจัยนี้จำนวน 2 ร้าน คิดเป็น 1.7% โดยร้านอาหารกลุ่มตัวอย่างส่วนมากต่างคิดว่าผู้ซื้ออยากได้ความสะดวกสบายในการใช้งานและไม่ต้องเสียเวลาในการล้างทำความสะอาดเนื่องจากเป็นภาชนะดังกล่าวถูกออกแบบมาให้เป็นภาชนะแบบที่ใช้งานได้ชั่วคราวเมื่อใช้งานเสร็จแล้วก็ทิ้งหรือทำลายได้ ส่วนผลจากการพิจารณาใช้กล่องโฟมโดยคำนึงถึงปัจจัยในด้านสวยงามและแลดูสะอาด มีกลุ่มตัวอย่างร้านค้าที่เลือกใช้กล่องโฟมด้วยปัจจัยนี้ จำนวน 115 ร้าน คิดเป็น 95.8% และไม่เลือกปัจจัยนี้จำนวน 5 ร้าน คิดเป็น 4.2%

ผลจากการสำรวจในส่วนที่ 4 ของแบบสอบถามโดยพิจารณาสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการผลิต
กล่องและบรรจุภัณฑ์ใส่อาหารแบบใช้แล้วทิ้งที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยพิจารณาจากปัจจัยในเรื่องของ
ประโยชน์การใช้งานและต้นทุนวัสดุที่นำมาใช้ผลิตกล่องและบรรจุภัณฑ์ดังกล่าว สามารถแจกแจงเป็นประเด็น
ความคิดเห็นต่าง ๆ ได้ดังนี้

ผลจากการสำรวจ (ส่วนที่ 4 ของแบบสอบถาม) ความคาดหวังในการทนความร้อนของกลุ่มหรือบรรจุกัณฑ์ที่นำมาใช้ทดแทนกล่องโฟมและพลาสติก พบว่า ร้านขายอาหารที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีความต้องการใช้กล่องหรือบรรจุกัณฑ์ใส่อาหารที่สามารถทนความร้อนได้ (ภาพที่ 3) โดยไม่มีร้านอาหารใดที่ไม่ต้องการเลือกใช้ภาชนะที่ไม่สามารถทนความร้อนได้

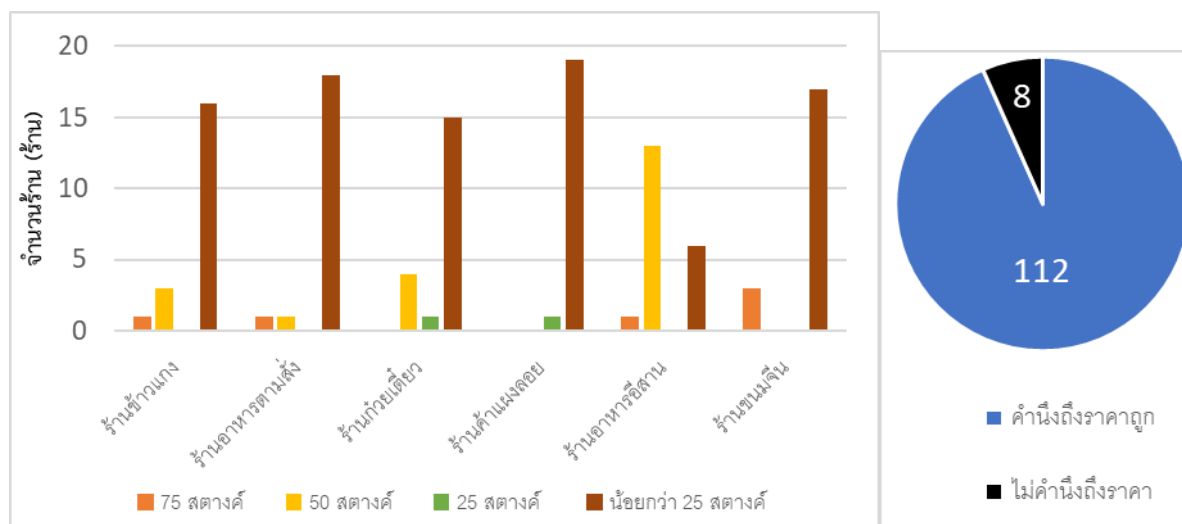
ภาพที่ 3 ปัจจัยความคาดหวังในเรื่องของประโยชน์การใช้สอยที่ร้านขายอาหารแต่ละประเภทเลือก

3.3.2 ความคาดหวังในการทนต่อการเสียหายจากการใช้งานร่วมกับน้ำ

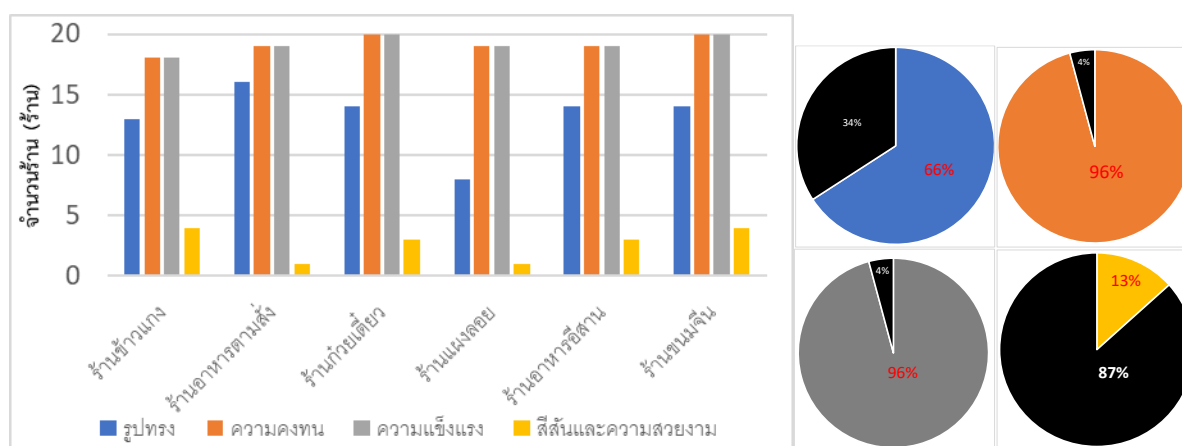
จากการสำรวจ (ส่วนที่ 4 ของแบบสอบถาม) ความคาดหวังในการทนต่อการเสียหายจากการใช้งานร่วมกับน้ำจากกลุ่มตัวอย่างร้านขายอาหารพบว่า ทุกประเภทร้านจำหน่ายอาหาร (20 ร้านกลุ่มตัวอย่าง) ต่างต้องการกล่องที่สามารถทนต่อการใช้งานร่วมกับน้ำได้ (ภาพที่ 3) นั่นหมายความว่าไม่มีร้านอาหารใดที่ไม่ต้องการเลือกใช้กล่องหรือภาชนะบรรจุภัณฑ์ที่ผลิตจากวัสดุที่ไม่สามารถทนต่อการใช้งานร่วมกับน้ำได้

3.3.3 ความคาดหวังในเรื่องของความสะดวกในการใช้งาน

ลักษณะของอาหารและปริมาณอาหารที่บรรจุลงในกล่องหรือบรรจุภัณฑ์ใส่อาหารเป็นหนึ่งในปัจจัยที่มีความเชื่อมโยงกับความสะดวกในการใช้งาน (หรือใช้งานง่าย) ของกล่องหรือบรรจุภัณฑ์ใส่อาหารดังกล่าวเป็นหนึ่งในประเด็นที่ถูกนำมาพิจารณาในหัวข้อนี้ ผลจากการสำรวจ (ส่วนที่ 4 ของแบบสอบถาม) ความคาดหวังในเรื่องของความสะดวกในการใช้งานของกลุ่มตัวอย่างร้านขายอาหารพบว่า เหตุผลที่ร้านค้าขายอาหารส่วนมากเลือกใช้ภาชนะที่ผลิตจากโฟมและพลาสติกบรรจุอาหาร เพราะผู้ขายคิดว่าผู้ซื้ออยากได้ความสะดวกสบาย และไม่ต้องเสียเวลาในการล้างทำความสะอาด นอกจากนี้รูปทรงที่ออกแบบมาสามารถรองรับปริมาณอาหารและคุณลักษณะของอาหารที่บรรจุลงในบรรจุภัณฑ์ใส่อาหารที่แตกต่างกันในแต่ละร้านได้ โดยมีกลุ่มตัวอย่างร้านอาหารที่เลือกให้ความสำคัญกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 115 ร้าน คิดเป็น 95.8% และกลุ่มตัวอย่างร้านอาหารที่ไม่ให้ความสำคัญกับประเด็นดังกล่าว จำนวน 5 ร้าน คิดเป็น 4.2% (ภาพที่ 3)

ภาพที่ 4 ปัจจัยในเรื่องของราคาต้นทุนของกล่องหรือบรรจุภัณฑ์ที่ร้านอาหารขายพิจารณา

ภาพที่ 5 ปัจจัยความคาดหวังในเรื่องของรูปทรง (สีน้ำเงิน) และความคงทนแข็งแรง (สีส้มและสีเทา) รวมถึงสีสัมนความสวยงาม (สีเหลือง) ของกล่องหรือบรรจุภัณฑ์ที่ร้านขายอาหารพิจารณา (สีดำแทนกลุ่มที่ไม่สนใจในปัจจัยดังกล่าว)

3.3.4 ความคาดหวังในเรื่องของราคา

ผลการสำรวจ (ส่วนที่ 4 ของแบบสอบถาม) ความคิดเห็นเกี่ยวกับราคาต้นทุนของร้านอาหารที่ต้องลงทุนให้กับกล่องหรือบรรจุภัณฑ์ที่ผลิตจากวัสดุที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้านอาหาร จำนวน 112 ร้านจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ต้องการผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมราคาถูก (ภาพที่ 4) โดยผู้วิจัยได้สอบถามเพิ่มเติมด้วยการกำหนดราคาต้นทุนต่ำสุด คือ ราคาต่อหน่วยที่น้อยกว่า 25 สตางค์ มาให้กลุ่มตัวอย่างร้านอาหารจำนวน 120 ร้านเลือก พบว่า มีกลุ่มตัวอย่างร้านค้าเพียง 91 ร้านเท่านั้นที่เลือกในราคานี้ (คิดเป็น 75.8%) ส่วนร้านค้าที่เหลืออีก 21 ร้านไม่เลือกในราคานี้ (คิดเป็น 24.2%)

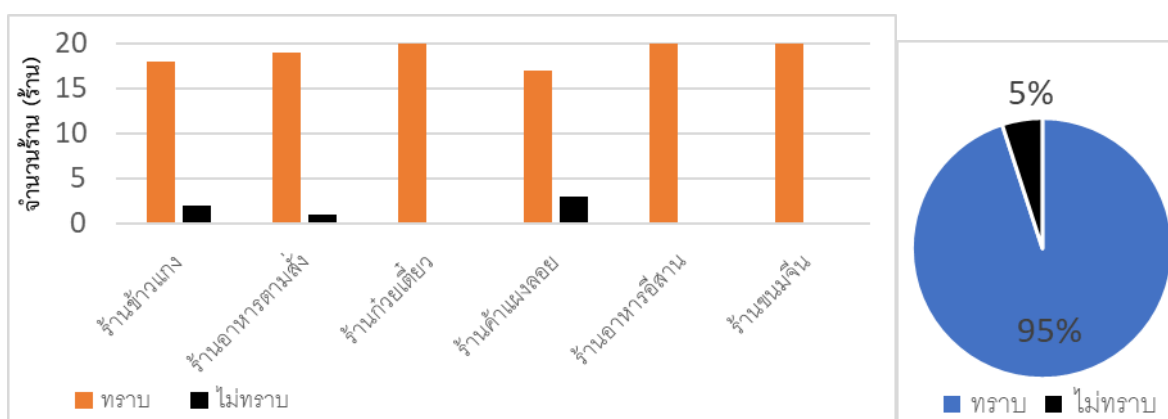
โดยกลุ่มตัวอย่างจำนวน 21 ร้าน ที่ไม่เลือกราคาต่อหน่วยที่น้อยกว่า 25 สตางค์ กลับเลือกที่ราคาต่อหน่วยที่มากกว่า 25 สตางค์ คือที่ราคา 25 สตางค์ 50 สตางค์ และ 75 สตางค์ตามลำดับ

3.3.5 ความคาดหวังในรูปลักษณ์และสีสันทที่สวยงาม

จากการสำรวจ (ส่วนที่ 4 ของแบบสอบถาม) ความคาดหวังในรูปลักษณ์ที่สวยงามของกล่องหรือบรรจุภัณฑ์ใส่อาหารที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ผลที่ได้พบว่า ร้านอาหารส่วนใหญ่ด้วยจำนวนกลุ่มตัวอย่างร้านอาหาร จำนวน 104 ร้าน (คิดเป็น 83%) ไม่ต้องการผลิตภัณฑ์ที่มีสีสันทหรือไม่ต้องการให้ใช้วัสดุที่มีสีสันทมาทำบรรจุภัณฑ์ใส่อาหารโดยที่มีร้านอาหารบางส่วน จำนวน 16 ร้าน (คิดเป็น 17%) มีความต้องการให้กล่องหรือบรรจุภัณฑ์ใส่อาหารมีสีสันท (ภาพที่ 5) พิจารณาในส่วนของคุณลักษณะรูปทรงของบรรจุภัณฑ์ พบว่า มีจำนวนกลุ่มตัวอย่างร้านอาหาร จำนวน 79 ร้าน (คิดเป็น 65.8%) ที่มีความคาดหวังให้บรรจุภัณฑ์ดังกล่าวมีรูปทรงที่เหมาะสมกับการใช้งาน (ภาพที่ 5) ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่เหลืออีก 41 ร้าน (34.2%) ไม่ให้ความสำคัญกับลักษณะรูปทรง เนื่องจากลักษณะอาหารที่จำหน่ายไม่ต้องใช้ภาชนะที่มีรูปทรงในการบรรจุอาหาร

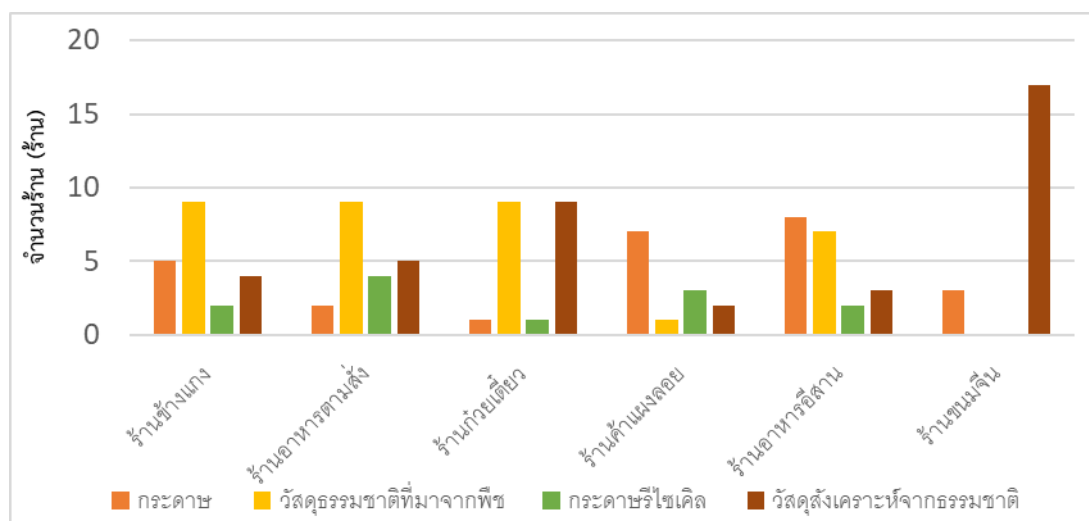
3.3.6 ความคาดหวังในความคงทนและแข็งแรง

จากการสำรวจ (ส่วนที่ 4 ของแบบสอบถาม) ความคาดหวังในความคงทนและแข็งแรงของกล่องหรือบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม กลุ่มตัวอย่างร้านอาหาร จำนวน 115 ร้านจากจำนวนร้านอาหารทั้งหมด (คิดเป็น 95.8%) ต่างก็เลือกให้ความคาดหวังในสองปัจจัยดังกล่าวเท่ากัน (ภาพที่ 5) โดยกลุ่มตัวอย่างร้านอาหารคาดหวังว่าบรรจุภัณฑ์ที่ผลิตจากวัสดุที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมต้องมีความคงทนและแข็งแรงเทียบเท่าหรือมากกว่ากล่องโฟม อย่างไรก็ตามมีกลุ่มตัวอย่างร้านอาหารที่ไม่ให้ความสำคัญกับคุณสมบัติดังกล่าวเพียง 5 ร้าน

ภาพที่ 6 ผลสำรวจจำนวนร้านค้าขายอาหารที่ทราบถึงการสะสมของสารพิษในร่างกายผู้บริโภคหลังจากใช้บรรจุภัณฑ์ประเภทโฟมเป็นเวลานาน

3.3.7 ความคาดหวังในวัสดุที่นำมาใช้ทำกล่องและบรรจุภัณฑ์ใส่อาหารแทนวัสดุโฟม

ภาพที่ 7 ความคิดเห็นของร้านขายอาหารที่เลือกชนิดของวัสดุที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมนำมาใช้แทนโฟมในแต่ละประเภทของร้านค้าขายอาหารในจังหวัดภูเก็ต

แนวทางการลดสารพิษที่มาจากการใช้กล่องและบรรจุภัณฑ์ใส่อาหารแบบใช้แล้วทิ้งที่ผลิตจากวัสดุประเภทโฟมและพลาสติกดังกล่าว อาจทำได้โดยการผลิตกล่องและบรรจุภัณฑ์ใส่อาหารแบบใช้แล้วทิ้งจากวัสดุที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมาใช้ทดแทน ซึ่งจากการสอบถามความคิดเห็นชนิดของวัสดุที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมดังกล่าวกับกลุ่มตัวอย่างร้านขายอาหาร (ส่วนที่ 4 ของแบบสอบถาม) โดยผู้วิจัยได้ให้ตัวเลือกวัสดุดังกล่าว คือ กระดาษ วัสดุธรรมชาติที่มาจากพืช กระดาษรีไซเคิล และวัสดุสังเคราะห์จากธรรมชาติ ซึ่งผลจากการสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ชนิดของวัสดุที่กลุ่มตัวอย่างเลือกมากที่สุดไปหาน้อยสุด คือ วัสดุสังเคราะห์จากธรรมชาติ (40 ร้าน) วัสดุธรรมชาติที่มาจากพืช (35 ร้าน) กระดาษ (26 ร้าน) และกระดาษรีไซเคิล (12 ร้าน) ตามลำดับ (ภาพที่ 7) โดยมีกลุ่มตัวอย่างจากร้านแมลงลอย 7 ร้านไม่เลือกวัสดุใดเลยที่ผู้วิจัยกำหนดให้โดยไม่ได้ให้เหตุผล

4. อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการสำรวจและเก็บข้อมูลการใช้กล่องและบรรจุภัณฑ์ใส่อาหารแบบใช้แล้วทิ้งจากกลุ่มตัวอย่างร้านขายอาหาร 120 ร้าน พบว่า บรรจุภัณฑ์ใส่อาหารแบบใช้แล้วทิ้งที่กลุ่มตัวอย่างร้านขายอาหารใช้มากที่สุดทำมาจากวัสดุที่เป็นโฟมและพลาสติก อย่างไรก็ตามยังมีร้านขายอาหารอีกจำนวนหนึ่ง (คิดเป็นร้อยละ 8 ของกลุ่มตัวอย่างร้านอาหาร 120 ร้าน) ที่ยังคงใช้กล่องบรรจุอาหารแบบใช้แล้วทิ้งที่ทำมาจากกระดาษ

พิจารณาผลจากการสำรวจปัจจัยในเรื่องของต้นทุนกับการเลือกใช้บรรจุภัณฑ์ที่ไม่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม พบว่า ทุกกลุ่มตัวอย่างร้านขายอาหารที่เลือกกล่องและบรรจุภัณฑ์ใส่อาหารแบบใช้แล้วทิ้ง

ที่ไม่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมด้วยเหตุผลในเรื่องของราคาต้นทุน ซึ่งร้านค้าแผงลอยเลือกด้วยจำนวนร้านมากที่สุด (19 ร้าน) เนื่องจากร้านขายอาหารประเภทนี้โดยมากไม่มีสถานที่หรือพื้นที่ให้นั่งทานในร้านได้จึงเน้นที่การขายอาหารแบบให้ผู้ซื้อนำไปทานนอกร้านได้แบบสะดวก ในทางกลับกันร้านอาหารอีสานที่เลือกราคาต้นทุนกล่องใส่อาหารที่ต่ำกว่าราคาต้นทุนกล่องมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้น้อยสุด คือ ร้านอาหารอีสานในส่วนของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการทนความร้อนและความสามารถในการทนต่อการเสียหายจากการใช้งานร่วมกับน้ำ พบว่า ทุกกลุ่มตัวอย่างเลือกใช้บรรจุภัณฑ์ที่ทำจากโฟมและพลาสติก เนื่องจากมีความทนความร้อนได้ รวมถึงไม่ต้องการให้ภาชนะที่ใส่อาหารเสียสภาพการใช้งานของภาชนะจากอาหารที่มีน้ำที่เป็นส่วนผสมในอาหาร หากกล่องบรรจุอาหารเสียสภาพการเก็บกักอาหารอาจทำให้อาหารที่บรรจุอยู่ภายในกล่องหลุดออกมาจนไม่สามารถรับประทานได้ ส่วนปัจจัยในด้านความสวยงาม พบว่า มีบางกลุ่มตัวอย่างเลือกปัจจัยนี้ กลุ่มตัวอย่างเชื่อว่ากล่องโฟมบรรจุอาหารที่ดูคงรูปสวยงามและสะอาดอาจสามารถสะท้อนถึงสุขอนามัยของร้านอาหารได้ สอดคล้องกับผลเกี่ยวกับความคิดเห็นในเรื่องของรูปลักษณ์ความสวยงามของผลิตภัณฑ์ของผู้บริโภคในงานวิจัยของ Krishna et al (2017) ที่พบว่ารูปลักษณ์ของกล่องเป็นส่วนสำคัญของข้อเสนอด้านการตลาด รวมถึงงานวิจัยของ Kovačevića et al (2018) ที่พบว่า ความน่าสนใจของกล่องจะขึ้นอยู่กับรูปสัญลักษณ์ที่โดดเด่น อย่างไรก็ตามผลสำรวจเกี่ยวกับรูปลักษณ์ของกล่องและบรรจุภัณฑ์ใส่อาหารแบบใช้แล้วทิ้งที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ร้านจำหน่ายอาหารให้ผลขัดแย้งกัน กล่าวคือกลุ่มตัวอย่างร้านอาหารเลือกปัจจัยในเรื่องสีสันทันที่ดูสวยงามน้อย เนื่องจากส่วนมากให้ความสำคัญที่ประโยชน์ใช้สอยมากกว่า

ผลจากการสำรวจความคาดหวังของบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมที่ผลิตขึ้นมาแทนที่บรรจุภัณฑ์ที่ไม่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ในด้านต่าง ๆ ได้แก่ คุณสมบัติของวัสดุ ต้นทุน และวัสดุที่นำมาใช้ผลิตพบว่า คุณสมบัติที่กลุ่มตัวอย่างต้องการเป็นคุณสมบัติเดียวกับที่มีอยู่ในกล่องและบรรจุภัณฑ์ที่ทำจากโฟมและพลาสติกทั้งสิ้น โดยพิษภัยที่เกิดจากการใช้วัสดุที่ผลิตจากโฟมเมื่อนำมาใส่อาหารที่มีความร้อนสูงนั้นมีมากมาย (กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์, 2557) โดยพบว่าผู้บริโภคอาหารบรรจุกล่องโฟมโพลีสไตรีนมีความเสี่ยงที่จะเป็นโรคมะเร็งจากสารสไตรีนออกไซด์ค่อนข้างสูง (ชุมพร รติสตาและกรรณิการ์ ฉัตรสันติประภา, 2553) แต่กลุ่มตัวอย่างร้านอาหารอาจทราบถึงผลที่ตามมาเพียงเล็กน้อย ผลที่ได้สะท้อนถึงความเชื่อของร้านอาหารในเรื่องของประโยชน์การใช้งานตามกลุ่มประเภทของร้านขายอาหารที่นำไปสู่ความเชื่อแบบผิด ๆ ในเรื่องของการใช้กล่องหรือภาชนะบรรจุอาหารที่ผลิตจากโฟมดังที่พบในงานวิจัยของ อรรณพ เสริมสุข (2559) ที่ศึกษาแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพต่อการใช้ภาชนะโฟมบรรจุอาหารของประชาชนในชุมชนเขตเทศบาลนครลำปาง อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง พฤติกรรมการใช้ภาชนะโฟมบรรจุอาหารผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างเกินครึ่งยังมีพฤติกรรมการใช้ภาชนะโฟมบรรจุอาหาร ซึ่งผู้จำหน่ายอาหารนิยมใช้ภาชนะโฟมให้กับลูกค้า เนื่องจากสะดวกสบายในการนำอาหารไปรับประทานในที่ต่าง ๆ มีน้ำหนักเบาและใส่อาหารปรุงสำเร็จได้หลายประเภท เนื่องจากมีภาชนะโฟมรูปแบบต่าง ๆ ไว้บริการ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ อิศระ ดวงเกตุ และคณะ (2556) ที่ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนารูปแบบภาชนะบรรจุอาหารสำหรับร้านค้าในชุมชนมหาวิทยาลัย

มหาสารคาม ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าประชาชนส่วนใหญ่ยังคงใช้ภาชนะโฟมบรรจุอาหารแม้ประชาชนมีการศึกษาดี มีความรู้เกี่ยวกับโทษหรืออันตรายจากการใช้ภาชนะโฟมบรรจุอาหารอยู่ในระดับสูง แต่ยังคงใช้ภาชนะโฟมใส่อาหารด้วยเหตุผลของความสะดวกในการใช้งาน

ความคาดหวังในคุณสมบัติต่าง ๆ ของบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมเป็นอีกหนึ่งสิ่งที่กลุ่มตัวอย่างพิจารณาเป็นสำคัญ นั่นคือ ความสามารถในการใช้งานร่วมกับน้ำ เนื่องจากอาหารส่วนใหญ่มักมีน้ำเป็นส่วนประกอบ ส่งผลให้ช่วงเวลาที่ผ่านมามีร้านอาหารเลือกใช้กล่องหรือบรรจุภัณฑ์ที่ผลิตจากโฟมและพลาสติก เนื่องจากน้ำไม่สามารถแทรกตัวผ่านออกมาได้ผลจากความคาดหวังดังกล่าวสะท้อนได้ถึงความต้องการให้วัสดุที่นำมาใช้ผลิตกล่องและบรรจุภัณฑ์ดังกล่าวต้องไม่ทำให้น้ำสามารถแทรกซึมผ่านได้ อย่างไรก็ตามหากใช้วัสดุที่เป็นกระดาษสำหรับผลิตกล่องและบรรจุภัณฑ์ดังกล่าวจำเป็นต้องแก้ปัญหาข้อจำกัดดังกล่าวได้ ดังที่พบในงานวิจัยของ มัทธนี ปราโมทย์เมือง และคณะ (2559) ที่พบว่าความสามารถของกระดาษที่ดูดซับความชื้นในอากาศหรือน้ำที่สัมผัสกระดาษว่ามีปริมาณมากน้อยเพียงใด กระดาษที่ดูดซับความชื้นมากทำให้ปริมาณความชื้นในกระดาษเพิ่มขึ้นจึงทำให้ความแข็งแรงของบรรจุภัณฑ์ลดลง

พิจารณาปัจจัยความคาดหวังในเรื่องของราคา พบว่า ผลที่กลุ่มตัวอย่างเลือกสอดคล้องกับผลจากการสำรวจในเรื่องของความคิดเห็นราคาของกล่องและบรรจุภัณฑ์ที่ทำจากโฟมที่ทำให้ร้านขายอาหารเลือกในหัวข้อก่อนหน้านี้ คือเลือกราคาของบรรจุภัณฑ์ที่มีราคาต่ำกว่าราคาต้นทุนมากที่สุดเท่าที่มากไปได้ ผลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าปัจจัยทางเศรษฐศาสตร์ในเรื่องของต้นทุนที่ร้านขายอาหารต้องจ่ายเป็นส่วนที่ค่อนข้างสำคัญมากที่ร้านขายอาหารจะนำมาพิจารณาโดยร้านขายอาหารอาจนำต้นทุนจากบรรจุภัณฑ์ดังกล่าวมารวมกับต้นทุนที่ใช้ในการผลิตอาหาร ตามหลักการทางเศรษฐศาสตร์ ดังที่ ดนุชา คุณพินิจกิจ (2550) ได้กล่าวไว้ว่า ต้นทุนที่ใช้ในการผลิตยังคงส่งผลต่อปริมาณสินค้า ยิ่งต้นทุนต่ำ ยิ่งสามารถผลิตได้มากขึ้นและส่งผลทางบวกต่อกำไรที่อาจเพิ่มขึ้นมาจากปริมาณการขายในตลาดที่อาจเพิ่มขึ้น

ในส่วนของความคาดหวังในวัสดุที่นำมาใช้ผลิตบรรจุภัณฑ์ใส่อาหารทดแทนโฟมและพลาสติก กลุ่มตัวอย่างเลือก 2 อันดับสูงสุดคือ วัสดุสังเคราะห์จากธรรมชาติและวัสดุธรรมชาติที่มาจากพืช สันนิษฐานว่ากลุ่มตัวอย่างคิดว่าวัสดุทดแทนทั้งสองชนิดจะมีความปลอดภัยต่อผู้บริโภคและกระบวนการผลิตบรรจุภัณฑ์อาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพมนุษย์และสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด รวมถึงคาดหวังว่าหลังจากใช้งานบรรจุภัณฑ์ดังกล่าวที่ไม่มีการปล่อยสารพิษออกมาเจือปนกับอาหาร ส่วนปัจจัยที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างร้านขายอาหารเลือกกระดาษรีไซเคิลเป็นลำดับรองสุดท้าย สันนิษฐานว่ากลุ่มตัวอย่างไม่มั่นใจว่าจะไม่มีสารพิษตกค้างมาจากกระบวนการผลิตดังที่ได้กล่าวไว้ในงานวิจัยของ Geueke et al (2018) ส่วนปัจจัยที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างร้านขายอาหารเลือกกระดาษน้อยที่สุด สันนิษฐานว่าเป็นผลมาจากความแข็งแรงและต้นทุนในการผลิตบรรจุภัณฑ์ดังกล่าวที่อาจสูงดังที่พบเห็นได้จากผลสำรวจการเลือกใช้กล่องบรรจุอาหารที่ทำจากโฟมมากกว่ากล่องกระดาษที่นำเสนอในหัวข้อก่อนหน้านี้ ซึ่งข้อดีของบรรจุภัณฑ์ที่ผลิตจากวัสดุที่เป็นกระดาษอาจมาจากปัจจัยในเรื่องความคงทนและแข็งแรงของบรรจุภัณฑ์ดังกล่าว (Song et al., 2018) รวมถึงการเป็นวัสดุ

ที่ดูดซับน้ำและความชื้นได้ดี (มัทธนี ปราโมทย์เมือง และคณะ, 2559) ส่งผลให้มีข้อจำกัดในการขนส่งอาหารไปยังสถานที่ต่าง ๆ หากใช้เวลานาน

ปัจจุบันกล่องและบรรจุภัณฑ์ใส่อาหารแบบใช้แล้วทิ้งที่ผลิตขึ้นจากวัสดุที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมีหลายชนิดที่ผลิตขึ้นมาโดยมุ่งเป้าหมายเพื่อนำมาใช้แทนที่กล่องหรือบรรจุภัณฑ์แบบเดิมที่ผลิตด้วยวัสดุจำพวกโฟมและพลาสติก มีงานวิจัยมากมายที่ศึกษาถึงคุณสมบัติของวัสดุและการจัดทำบรรจุภัณฑ์ดังกล่าว ตัวอย่างเช่นงานวิจัยของ Marangoni Júnior & Anjos (2018) ที่ศึกษาผลของการแปรรูปที่มีความดันสูงต่อลักษณะกล่องที่ยืดหยุ่นสำหรับอาหารและเครื่องดื่มเพื่อให้ได้มาซึ่งกล่องที่มีความแข็งแรงทนทาน โดยอาจนำกล่องอาหารรีไซเคิลที่ไม่มีสารพิษตกค้างมาใช้เป็นส่วนประกอบ (Geueke et al., 2018) หรือนำวัสดุที่ผลิตขึ้นมาจากวัสดุทางชีวภาพ ดังที่ Briassoulis & Giannoulis (2018) ได้วิจัยเพื่อประเมินผลการทำงานของฟิล์มบรรจุอาหารที่ทำจากชีวภาพเพื่อตอบสนองต่อสังคมที่มีจิตสำนึกต่อการใส่ใจปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อมที่เพิ่มขึ้น (Hao et al., 2018) โดยดูได้จากความเต็มใจที่จะจ่ายเงินเพื่อซื้อสินค้าหรืออาหารที่บรรจุโดยใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมดังกล่าว สังเกตได้จากการที่ผู้บริโภคเริ่มให้ความสำคัญกับการใช้บรรจุภัณฑ์ที่มีความสะดวกในการนำมาใช้ใหม่เพิ่มมากขึ้น

5. สรุปและข้อเสนอแนะ

- ปัจจัยที่ร้านขายอาหารนำมาพิจารณาใช้กล่องและ/หรือบรรจุภัณฑ์ใส่อาหารแบบใช้แล้วทิ้งที่ผลิตจากโฟม หรือวัสดุที่ไม่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม คือ ปัจจัยในด้านต้นทุนด้วยเหตุผลที่ว่าผลิตภัณฑ์ใส่อาหารดังกล่าวมีราคาถูกและมีต้นทุนต่ำในการลงทุน ส่วนปัจจัยเสริมที่นำมาพิจารณา ได้แก่ ความสามารถในการทนความร้อน ความสามารถทนต่อการเสียหายจากการใช้งานร่วมกับน้ำ ความสะดวกในการใช้งานง่าย และสุดท้ายคือความสวยงามของบรรจุภัณฑ์

- กรณีที่มีการบังคับไม่ให้ใช้กล่องและ/หรือบรรจุภัณฑ์ใส่อาหารแบบใช้แล้วทิ้งที่ผลิตจากโฟม หรือวัสดุที่ไม่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม กลุ่มตัวอย่างร้านอาหารมีความคาดหวังในกล่องและ/หรือบรรจุภัณฑ์ใส่อาหารแบบใช้แล้วทิ้งที่ผลิตวัสดุที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ที่มีคุณสมบัติที่ใกล้เคียงกับกล่องโฟม คือ สามารถทนความร้อน ความสามารถทนต่อการเสียหายจากการใช้งานร่วมกับน้ำความสะดวกในการใช้งาน รูปลักษณ์ที่สวยงาม ความคงทนแข็งแรง และมีราคาที่ถูกลง โดยวัสดุตั้งต้นสำหรับการผลิตเป็นกล่องและ/หรือบรรจุภัณฑ์ใส่อาหารแบบใช้แล้วทิ้งดังกล่าวที่กลุ่มตัวอย่างร้านอาหารเลือกให้นำมาทำ คือ วัสดุสังเคราะห์จากธรรมชาติ วัสดุธรรมชาติที่มาจากพืชกระต๊าก และกระต๊ากรีไซเคิล ตามลำดับ

- ประเด็นข้อเสนอแนะที่สามารถนำไปใช้ต่อยอดงานวิจัยในด้านการพัฒนากล่องและ/หรือบรรจุภัณฑ์ใส่อาหารแบบใช้แล้วทิ้งที่ผลิตวัสดุที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมสำหรับใช้ในเชิงพาณิชย์ คือการออกแบบกระบวนการผลิต ทดลองผลิตขึ้นงานต้นแบบและทดสอบคุณสมบัติต่าง ๆ ดังที่ได้นำเสนอไปในงานวิจัยข้างต้น

จากนั้นท้ายสุดนำไปผลิตภัณฑไปทดสอบโดยกลุ่มตัวอย่างร้านอาหารพร้อมกับประเมินความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์อีกครั้ง

6. กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณคณะเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต ที่ได้สนับสนุนทุนวิจัยให้กับโครงการวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา เรื่องพฤติกรรมการใช้กล่องและบรรจุภัณฑ์สำหรับใส่อาหารแบบใช้แล้วทิ้งของร้านขายอาหารจังหวัดภูเก็ต และขอขอบคุณกลุ่มตัวอย่างร้านขายอาหารจำนวน 120 ร้านในจังหวัดภูเก็ตสำหรับความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

เอกสารอ้างอิง/References

- กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์. (2557). ใช้โฟมอย่างไรให้ปลอดภัยจากสารสไตรีนและสารเคมีตกค้างจากกล่องโฟมบรรจุอาหาร. จดหมายข่าวกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์. 29(2), 11-12.
- จริยา ศรีเจริญ. (2016). การรับรู้การเลือกใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. SOUTHEAST BANGKOK JOURNAL. 2(2), 16-33.
- จารุณี บุญไชยและประจักษ์ บัวพันธ์. (2560). การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการจัดการมูลฝอย ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น. วารสารการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม. 40(3), 54-66.
- ชนาธิป สันติวงศ์. (2560). เจตคติในการรณรงค์ลดของของนักศึกษาหญิง. วารสารการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม. 40(3), 86-99.
- ชุมพร รสดีดา และ กรรณิการ์ ฉัตรสันติประภา. (2553). ความเสี่ยงจากการบริโภคอาหารบรรจุกล่องโฟมโพลีสไตรีน. วารสารวิจัย มข. 10(2), 39-48.
- دنوخا คุณพนิชกิจ. (2550). การวิเคราะห์ต้นทุน. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ.
- ปรีชญา ครูเกษตร. (2550). การศึกษาแนวทางการพัฒนากล่องทางเลือก ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม. รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. กรุงเทพฯ.
- มัทธนีย์ ปราโมทย์เมือง ธาณี สุคนธ์ชาติ และชูเกียรติ อนันต์เวทยานนท์. (2559). การศึกษาเพื่อพัฒนาบรรจุภัณฑ์ร่วมสมัย ในการเพิ่มยอดขายสินค้าแก่ชุมชนจากผลผลิตคงเหลือทางการเกษตร กรณีศึกษา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลผลิต อำเภอบางนาบัว จังหวัดสุพรรณบุรี. รายงานการวิจัย คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร. กรุงเทพฯ.
- สุรวุฒิ สงครามศรี. (2548). การศึกษาเจตคติของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครที่มีต่อกล่องและบรรจุภัณฑ์ของกล่องสำหรับบรรจุอาหารและเครื่องดื่ม. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา. พระนครศรีอยุธยา.

- หทัยรัตน์ ปิ่นแก้ว, ภัทราทิพย์ รอดสำราญ, จีสุตา เกตุกราย, วราภรณ์ กฤษณเกรียงไกร, จันทร์จนา ศิริพันธ์ และ มณชัย เดชสังกรานนท์. (2552). การวิจัยและพัฒนากล่องขนมไทย จังหวัดอ่างทอง. สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.). กรุงเทพฯ.
- อรรณพ เสริมสุข. (2559). แบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพต่อการใช้ภาชนะโฟมบรรจุอาหาร ของประชาชนในชุมชนเขตเทศบาลนครลำปาง อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง. รายงานวิจัย. คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ.
- อิสระ ดวงเกตุ สุนทรี ฤกษ์จิตต์ และสายฝน จำปาทอง. (2556). การศึกษาแนวทางการพัฒนารูปแบบภาชนะบรรจุอาหารสำหรับร้านค้า ในชุมชนมหาวิทยาลัยมหาสารคาม กรณีศึกษาตลาดน้อยมหาวิทยาลัยมหาสารคาม. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 32(3), 149-159.
- Briassoulis, D. and Giannoulis, A. (2018). Evaluation of the functionality of bio-based plastic mulching films. *Polymer Testing*. 67, 99-109.
- Geueke, B., Groh, K. and Muncke, J. (2018). Food packaging in the circular economy: Overview of chemical safety aspects for commonly used materials, *Journal of Cleaner Production*. 491-505.
- Hao, Y., Liu, H., Chen, H., Sha, Y., Ji, H. and Fan, J. (2018). What affect consumers' willingness to pay for green packaging? Evidence from China, *Resources, Conservation and Recycling*, 141, 21-29.
- Krishna, A., Cian, L. and Aydinoglu, N. Z. (2017). Sensory Aspects of Package Design. *Journal of Retailing*. 43-54.
- Kovačević, D., Brozović, M. And Možina K. (2018). Do prominent warnings make packaging less attractive?, *Safety Science*, 110A, 336-343 .
- Marangoni Júnior, L. and Anjos, C.R. (2018). Effect of high-pressure processing on characteristics of flexible packaging for foods and beverages, *Food Research International*. 1-11. (<https://doi.org/10.1016/j.foodres.2018.10.078>)
- Mrkajić, V., Stanisavljević, N., Wang, X., Tomas, L. and Haro, P. (2018). Efficiency of packaging waste management in a European Union candidate country, *Resources. Conservation and Recycling*. 130-141.
- Song, G., Zhang, H. Duan, H., and Xu, M. (2018). Packaging waste from food delivery in China's mega cities, *Resources. Conservation and Recycling*. 226-227.

- Vilela, C., Kurek, M., Hayouka, Z., Röcker, B., Yildirim, S., Antunes, M.D.C., Nilsen-Nygaard, J., Pettersen, M.K. and Freire, C.S.R. (2018). A concise guide to active agents for active food packaging. *Trends in Food Science & Technology*.212-222.
- Yokokawa, N., Kikuchi-Uehara E., Sugiyama, H. and Hirao, M. (2018). Framework for analyzing the effects of packaging on food loss reduction by considering consumer behavior. *Journal of Cleaner Production*. 26-34.

**ตลาดนัดสามร้อยกล้า : การจัดการตลาดในชุมชนเพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชน
พึ่งตนเอง กรณีศึกษา ชุมชนบ้านปัดโวก ตำบลหินตก อำเภอร่อนพิบูลย์
จังหวัดนครศรีธรรมราช**

**The Fairs Management by Community to Support the Economy
Reliant : Samroi-Glar Case Study, Banpadwoke Community, Hintok,
Ronpiboon, Nakorn Si Thammarat Province, Thailand**

ศุภกาญจน์ แก้วสกุล จิตติมา ดำรงวัฒนะ อุดมศักดิ์ เดโชชัย เดโช แชน้ำแก้ว

Suppakan Kaewsakun Jittima Dumrongwattana Udomsak Dechochai

Daycho Khaenamkhaew

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University

E-mail: daycho_kha@nstru.ac.th

Date Received : 22 November 2019 Date Revised : 28 February 2020

Date Accepted : 9 March 2020 Date Accepted online : 23 March 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพกรณีศึกษา : ชุมชนบ้านปัดโวก ตำบลหินตก อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อศึกษา (1) พัฒนาการความเป็นมาในการจัดการตลาดของตลาดนัดสามร้อยกล้า (2) การจัดการตลาดในชุมชนของตลาดนัดสามร้อยกล้า และ (3) การเสริมสร้างตลาดนัดชุมชนพึ่งตนเอง ประชากรเป้าหมายคัดเลือกแบบเจาะจงรวมทั้งสิ้น 37 คน คือ ผู้ค้าในตลาดนัดสามร้อยกล้าและผู้สนับสนุนและเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกข้อมูลทั่วไป และผู้วิจัย วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

1. พัฒนาการความเป็นมาในการจัดการตลาดของตลาดนัดสามร้อยกล้า พบว่า ริเริ่มก่อตั้งโดยภาคเอกชน ซึ่งต่อมาเกิดการจัดการร่วมกันระหว่างภาคเอกชน และท้องถิ่น

2. การจัดการตลาดในชุมชนของตลาดนัดสามร้อยกล้า พบว่า มีการจัดสรรพื้นที่ตลาดนัดซึ่งส่งผลให้เกิดการจัดระเบียบตลาดดีขึ้นและยังพบอีกว่าการจัดการตลาดร่วมกับภาคท้องถิ่นเกิดเป็นตลาดนัดชุมชนที่จัดอยู่ในระดับมาตรฐาน เช่น มีการจัดโซนในการจำหน่ายสินค้า การจัดระเบียบแผงร้าน การปรับปรุงบริเวณพื้นที่ในตลาดโดยการปูพื้นคอนกรีต เป็นต้น

3. แนวทางเสริมสร้างตลาดนัดชุมชนพึ่งตนเอง พบว่า

3.1 กลุ่มผู้ค้าในตลาดจำหน่ายสินค้าที่ผู้ค้าเป็นผู้ผลิตเพื่อลดต้นทุนการขาย โดยไม่มีพ่อค้าคนกลางส่งผลให้ผู้บริโภคได้สินค้าราคาถูกและทำให้ทราบความต้องการของผู้บริโภค สามารถเพิ่มผลผลิตให้เพียงพอต่อความต้องการ

3.2 กลุ่มลูกค้านิยมบริโภคสินค้าภายในตลาดนัดชุมชนของตนเอง เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับระบบเศรษฐกิจชุมชน และยังพบอีกว่าตลาดมีกระบวนการส่งเสริมให้ชุมชนรวมกลุ่มการค้ามากขึ้น

คำสำคัญ : ตลาดนัด สามร้อยกล้า การจัดการตลาดในชุมชน เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง นครศรีธรรมราช

ABSTRACT

The purpose of this research was to study the development of Samroi-Glar Fair which was a community fair at Banpadwoe, Hintok, Ronpiboon, Nakorn Si Thammarat Province, Thailand. The study was focused on their management system to enhance the self-sufficiency community of Samroi-Glar Fairs. For qualitative research, the target groups were selected from 37 persons involved in the management of Samroi-Glar Fairs and people supporting the self-sufficiency community. The data were collected by oral interviews and recorded in written form by researchers. The data were analyzed by using descriptive analysis.

The findings were as follows:

1. Development of the market management of Samroi-Glar Fairs was initiated by the private sector and, later, by the joint management of the private and local sectors.

2. Management in the community of Samroi-Glar Fairs; Market space allocation, organize the market and working with the local sectors, thus creating a community Fairs at the standard level, such as organizing zones to distribute products, organizing the store stall, area improvements by laying concrete floors. etc.

3. Enhancing the self-sufficiency community of Samroi-Glar Fairs;

3.1 The group of product distributors is locally manufactured in order to reduce the sales capital without going through middlemen, resulting in the products being inexpensive and increasing productivity to meet the needs of consumers.

3.2 Customers like to consume local products to help strengthen the community economy. The Fairs had also encouraged the community setting up the marketing group.

Keyword : Samroi-Glar Fairs, The Fairs management, Community support, Economy Reliant, Nakorn Si Thammarat, Thailand

บทนำ

กิจกรรมการแลกเปลี่ยนซื้อขายดำรงอยู่ควบคู่กับสังคมมนุษย์มานานเพราะมนุษย์ไม่สามารถผลิตทุกอย่างได้ด้วยตนเองและมนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่จะต้องมีการพบปะสังสรรค์กันตลอดเวลา การแลกเปลี่ยนซื้อขายได้มีพัฒนาการจากการแลกเปลี่ยนเฉพาะในชุมชนสู่ชุมชนใกล้เคียงและชุมชนที่ห่างออกไป สิ่งที่น่าสนใจซื้อขายแลกเปลี่ยนในระยะแรก ๆ ส่วนใหญ่เป็นสินค้าที่เกี่ยวข้องผูกพันกับปัจจัยพื้นฐานในวิถีชีวิตทั้งในการดำรงชีวิตและการดำรงอยู่ในสังคมของผู้คน สถานที่ที่ใช้เป็นพื้นที่ของกิจกรรมนี้เรียกว่า “ตลาด” ตลาดจึงถือเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจของมนุษย์ที่ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการ อีกทั้งยังเป็นแหล่งพบปะแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารของคนในชุมชนและระหว่างชุมชนอีกด้วย ในปัจจุบันวิถีการดำรงชีวิตของมนุษย์เปลี่ยนไป ผู้คนในสังคมมีการอยู่แบบพึ่งพาอาศัยกันมากขึ้นเนื่องจากจำนวนประชากรเพิ่มขึ้น การแลกเปลี่ยนซื้อขายสิ่งของระหว่างชุมชนเริ่มขยายเป็นแหล่งใหญ่ขึ้นจึงเกิดเป็นศูนย์กลาง หรือแหล่งรวมสินค้าหลากหลายชนิด ที่เรียกว่า “ตลาด” เมื่อบ้านเมืองมีการพัฒนาการใช้ชีวิตของมนุษย์ก็เปลี่ยนไป ซึ่งมีความต้องการสื่อสารที่รวดเร็ว รวมไปถึงการแลกเปลี่ยนสินค้า และบริการที่มากขึ้น (ทัศนาก หงส์มา, 2555) ลักษณะของตลาดมีทั้งตลาดประจำและตลาดไม่ประจำ ซึ่งตลาดไม่ประจำนั้นจะจัดจำหน่ายเฉพาะช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งในแต่ละวัน มีการจัดขึ้นเฉพาะวันที่กำหนดเท่านั้น

ตลาดนัดสามร้อยกล้าเป็นตลาดในกลุ่มตลาดไม่ประจำ เป็นตลาดนัดเช้าในวันอังคารและวันเสาร์ ผู้ค้าส่วนใหญ่เป็นคนในชุมชนบ้านปัดโวกและชุมชนใกล้เคียงที่อยู่ในเขตอำเภอรัตนพิบูลย์ ตลาดนัดสามร้อยกล้าได้รับความสนใจจากผู้บริโภคเป็นอย่างมากเนื่องจากมีสินค้าหลากหลายชนิดและมีราคาที่เหมาะสม เพราะสินค้าส่วนใหญ่ผู้ค้าเป็นชาวบ้านผู้ผลิตโดยตรงทำให้ต้นทุนการผลิตต่ำ มีราคาถูก ผู้ค้าจะต้องจ่ายค่าเช่าที่ขายสินค้าให้กับผู้ประกอบการตลาด ปัจจุบันตลาดนัดสามร้อยกล้าถูกกำหนดจากเทศบาลตำบลหินตกให้ย้ายสถานที่ขายไปที่ตลาดสดซึ่งเป็นตลาดของเทศบาลตำบลหินตกส่งผลกระทบต่อผู้ค้าทั้งด้านการจับจองพื้นที่ในการขายสินค้า ด้านการเดินทางและรายได้ เทศบาลตำบลหินตกได้ออกมาตรการต่อค่าในการปรับปรุงพื้นที่ตลาด ร้านค้าของผู้ค้า และการบำรุงรักษาความสะอาดของพื้นที่ตลาดทั้งหมดซึ่งผู้ประกอบการตลาดเดิมไม่มีเงินทุนเพียงพอในการพัฒนาตลาดนัดสามร้อยกล้าจึงขอยกตลาดให้กับผู้ประกอบการตลาดรายใหม่

ซึ่งผู้ประกอบการตลาดรายใหม่สามารถปรับปรุงตลาดตามมาตรการของเทศบาลตำบลหินตกได้เป็นอย่างดี ปัจจุบันตลาดนัดสามร้อยก้ามมีระบบการจัดการตลาดทั้งสถานที่ ความสะอาด และการจ่ายค่าเช่าแผงร้านได้อย่างเป็นระบบ โดยมีหน่วยงานเทศบาลตำบลหินตก ประชาชนในชุมชนบ้านปัดโว่ และผู้ประกอบการตลาดร่วมกันจัดระบบการจัดการตลาด เพื่อให้ตลาดนัดสามร้อยก้ามมีมาตรฐานและประชาชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจมากยิ่งขึ้น

คณะผู้วิจัยมีเป้าหมายของการศึกษาเพื่อนำเสนอการจัดการตลาดในชุมชนเพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง กรณีศึกษาตลาดนัดสามร้อยก้าม ชุมชนบ้านปัดโว่ ตำบลหินตก อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนา ความเป็นมาในการจัดการตลาด การบริหารจัดการตลาดในชุมชนและแนวทางเสริมสร้างตลาดนัดชุมชนพึ่งตนเองของประชาชนในชุมชนบ้านปัดโว่ เป็นตัวอย่างการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยระบบเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว และชุมชนในการเสริมสร้างความเข้มแข็งนำไปสู่ความยั่งยืนของเศรษฐกิจพื้นฐานระดับตำบลของประเทศไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพัฒนาการความเป็นมาในการจัดการตลาดนัดสามร้อยก้ามของชุมชนบ้านปัดโว่ ตำบลหินตก อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาการจัดการตลาดนัดสามร้อยก้ามของชุมชนบ้านปัดโว่ ตำบลหินตก อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช
3. เพื่อศึกษาการเสริมสร้างตลาดนัดชุมชนพึ่งตนเองของตลาดนัดสามร้อยก้ามของชุมชนบ้านปัดโว่ ตำบลหินตก อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการตลาด

กระทรวงมหาดไทย (2546) ได้กล่าวถึง การดำเนินการปรับปรุงตลาดหรือมาตรฐานตลาดนัด ควรมีการจัดเก็บสินค้า สิ่งของ วัสดุอุปกรณ์ให้เป็นระเบียบเรียบร้อย เพื่อไม่ให้กีดขวางทางเดิน ทางเดินตลาดนั้นควรมีความกว้างไม่น้อยกว่า 2 เมตร ที่จอดรถต้องจัดให้มีความเหมาะสมตามที่ท้องถิ่นกำหนด ซึ่งสินค้าประเภทอาหารและเครื่องใช้ที่เกี่ยวกับอาหารจะต้องวางสูงจากพื้นตลาดไม่น้อยกว่า 60 เซนติเมตร มีที่รองรับขยะอยู่ทั่วตลาดและถูกหลักสุขาภิบาลอย่างเพียงพอ จะต้องทำความสะอาดอยู่เสมอ ตลาดและบริเวณโดยรอบต้องไม่มีน้ำขัง มีผู้ดูแลรับผิดชอบในการรักษาความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อย และความปลอดภัยของตลาดผู้จำหน่ายสินค้าจะต้องแต่งกาย สะอาด เรียบร้อย และใช้วาจาสุภาพ ที่สำคัญในตลาดควรมีตาชั่งกลาง เพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้ซื้อ ในขณะที่จิริดา นาคุฤทธิ์ และอนุพร ทองใหม่ (2559) ได้กล่าวว่าการตลาดช่วยยกระดับมาตรฐานคุณภาพชีวิตของประชาชน มีผลของการครองชีพของประชาชนในสังคมให้สูงขึ้น สินค้าที่ผลิตขึ้นด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัยหรือบริการครบวงจรจะสามารถสนองความต้องการของ

ประชาชนในสังคม โดยอาศัยกระบวนการทางการตลาดทำให้ประชาชนได้รับความสะดวกสบายมากขึ้น ช่วยเพิ่มอรรถประโยชน์ในสินค้า และบริการให้มีคุณภาพมากขึ้น ทำให้ผู้บริโภคได้รับความพึงพอใจสูงสุด และการตลาดจะเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยให้เศรษฐกิจขยายตัว ช่วยยกระดับมาตรฐานคุณภาพชีวิตของประชาชน การครองชีพของประชาชนในสังคมให้สูงขึ้น สินค้าที่ผลิตขึ้นด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย หรือบริการครบวงจรจะสามารถสนองความต้องการของประชาชนในสังคมโดยอาศัยกระบวนการทางการตลาด ทำให้ประชาชนได้รับความสะดวกสบายมากขึ้น ช่วยเพิ่มอรรถประโยชน์ในสินค้า และบริการให้มีคุณภาพมากขึ้น ทำให้ผู้บริโภคได้รับความพึงพอใจสูงสุด

2. แนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง

โสภณ สุภาพงศ์ (2541) ได้กล่าวถึง เศรษฐกิจชุมชน เป็นตัวนำที่ทำให้ชุมชนเข้มแข็งนำไปสู่การเรียนรู้ และสร้างเสริมวัฒนธรรมของชุมชน โดยการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ต้องหากิจกรรมหรือตัวนำที่เป็นการพัฒนาศักยภาพของคน จะทำให้เกิดการเรียนรู้ การจัดการ และการตลาดอย่างเป็นระบบ กระบวนการกลุ่มในการเลี้ยงชีพร่วมกันอย่างเปิดเผย โปร่งใส จะทำให้เกิดการเน้นอาชีพที่สุจริต มีการควบคุมจริยธรรมของกลุ่มกันเอง และเมื่อเศรษฐกิจชุมชนเข้มแข็งก็จะนำไปสู่การพัฒนาในเรื่องอื่น ๆ โดยอัตโนมัติ ในขณะที่ฐิติวรดา รุ่งเรือง (2563) ได้กล่าวถึง เศรษฐกิจของชุมชนโดยชุมชน และเพื่อชุมชนอย่างแท้จริง สังคมไทยควรจะก้าวไปสู่ยุคแห่งการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดชะตากรรมชีวิตตนเอง ตั้งแต่ระดับชุมชน อำเภอ จังหวัด และหลอมรวมเป็นแผนพัฒนาระดับชาติ สร้างกระบวนการพัฒนาที่แท้จริงที่เป็นการพัฒนาสังคมแบบองค์รวม โดยมีพื้นฐานอยู่ในระดับชุมชน ความยั่งยืนของสังคมชนบทเป็นปัจจัยของความยั่งยืนทั้งหมด

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ประภาพร พนมไพร (2558) ศึกษาการตลาดเชิงสร้างสรรค์ภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของเครือข่ายกลุ่มอาชีพผู้ผลิต และแปรรูปกล้วย ในจังหวัดเชียงราย และสรุปว่าตลาดต้องสร้างความปลอดภัยสำหรับผู้บริโภค อำนวยความสะดวกในการบริโภค และเก็บสินค้าไว้ได้นานขึ้น สินค้าควรมีลักษณะการจดจำได้ง่าย แตกต่าง แต่หาซื้อได้ง่ายในท้องตลาด ตราสินค้าสามารถสื่อสารทางการตลาดได้โดยมีความโดดเด่น มีเอกลักษณ์แตกต่างจากคู่แข่ง ทั้งนี้ต้นทุนไม่สูงจนเกินไป เหมาะสมกับกลุ่มเครือข่ายฯ

ดวงทิพย์ จันทรอ่วม (2559) ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาการตลาดอย่างยั่งยืน : กรณีศึกษาตลาดโบราณบางพลี อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ สรุปว่า การพัฒนาการตลาดควรมีความหลากหลาย มีเอกลักษณ์ คงความโบราณ และบรรจุกิจควรทำจากวัสดุตามธรรมชาติ การแสดงป้ายราคาต้องชัดเจน จัดสถานที่ให้เป็นระเบียบ สะอาด สวยงาม คงเอกลักษณ์ความเป็นไทย เพิ่มที่จอดรถ ปรับทางเดินภายในตลาดให้กว้างขึ้น จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทย เพิ่มการส่งเสริมการขายและ

การประชาสัมพันธ์ ปรับภูมิทัศน์ให้สะอาด สวยงาม รวมทั้งเพิ่มที่นั่งพักผ่อน และเพื่อพัฒนาการตลาดของตลาดให้ยั่งยืนต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรเป้าหมาย

1.1 ผู้ค้าที่มีแผงตลาดนัดสามร้อยกล้าจำนวนทั้งหมด 150 คน คัดเลือกเจาะจงเฉพาะแผงที่ขายสินค้าอย่างต่อเนื่องจำนวน 30 คน ประกอบด้วยผู้ค้าขายผักและผลไม้ จำนวน 8 คน ผู้ค้าขายเนื้อสัตว์ จำนวน 9 คน ผู้ค้าขายอาหารและเครื่องดื่ม จำนวน 10 คน ผู้ค้าขายของชำและของหมักดอง จำนวน 2 คน และผู้ค้าขายอุปกรณ์เครื่องแต่งกาย จำนวน 1 คน

1.2 ผู้สนับสนุนและเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง จำนวน 7 คน ได้แก่ ผู้ประกอบการตลาดนัดสามร้อยกล้า จำนวน 1 คน ผู้ดูแลตลาดนัดสามร้อยกล้า จำนวน 1 คน เจ้าหน้าที่สาธารณสุข จำนวน 1 คน นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลหินตก จำนวน 1 คน ผู้นำชุมชนที่เป็นทางการ จำนวน 1 คน ผู้นำชุมชนที่ไม่เป็นทางการ จำนวน 1 คน และนักพัฒนาชุมชน จำนวน 1 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยเป็นผู้สัมภาษณ์ด้วยตนเอง โดยเตรียมแนวคำถามแบบครอบคลุมทุกรายละเอียดที่เกี่ยวกับการจัดการตลาดโดยชุมชนเพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง ช่วงแรกของการสัมภาษณ์ จะเป็นคำถามทั่วไป หลังจากนั้นจะโยนคำถามเข้าประเด็นที่ต้องการ เพื่อที่จะได้ข้อมูลที่ครบถ้วนชัดเจน และมีความถูกต้องตรงตามความเป็นจริงทุกประการ

2.2 แบบบันทึกข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

2.3 ผู้วิจัย เพราะถือว่าเป็นเครื่องมือสำคัญที่สุดในการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ จึงได้เตรียมตัวศึกษาทำความเข้าใจในแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา กำหนดวิธีการ และประเด็นที่สำคัญ เพื่อเป็นแนวทางในการรวบรวมข้อมูลอย่างรอบด้าน และตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยติดต่อขอสัมภาษณ์ผู้ค้าที่ได้รับการคัดเลือกของตลาดนัดสามร้อยกล้า และผู้สนับสนุนเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองของชุมชนบ้านปัดไวก ตำบลหินตก อำเภอรัตนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

3.2 ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้ค้าที่ได้รับการคัดเลือกของตลาดนัดสามร้อยกล้า และผู้สนับสนุนเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง โดยสัมภาษณ์ในประเด็นที่เกี่ยวกับการวิจัย ข้อมูลที่ได้จะมีประโยชน์ต่อบุคคลทั่วไปเป็นแนวทางในการศึกษาพัฒนาการ การจัดการตลาด การจัดการตลาดในชุมชนของตลาดนัดสามร้อยกล้า และเป็นแนวทางเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง ทั้งนี้ผู้ให้สัมภาษณ์มีสิทธิ์ไม่ตอบคำถาม และหยุดการสัมภาษณ์เมื่อใดก็ได้

4. การตรวจสอบข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล ผู้วิจัยใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า ดังนี้

4.1 การตรวจสอบด้านข้อมูล คือ การพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ได้มานั้นถูกต้องหรือไม่ ใช้วิธีการตรวจสอบ เช่น การตรวจสอบแหล่งของข้อมูล ได้แก่ แหล่งเวลาต่างกันข้อมูลจะเหมือนกันหรือไม่ แหล่งสถานที่ต่างกันข้อมูลจะเหมือนกันหรือไม่ และแหล่งบุคคลเปลี่ยนไปข้อมูลจะเหมือนเดิมหรือไม่

4.2 การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้ศึกษาวิจัย คือ วิธีการตรวจสอบว่าผู้วิจัยแต่ละคนจะได้ข้อมูลต่างกันอย่างใด เช่น เปลี่ยนตัวผู้สังเกตแทนที่จะใช้ผู้วิจัยคนเดียวกันสังเกตตลอดเวลา

4.3 การตรวจสอบสามเส้าด้านแนวคิดและทฤษฎี คือ การตรวจสอบเพื่อศึกษาวิจัยโดยใช้แนวคิดและทฤษฎีที่ต่างไปจากเดิมจะทำให้การตีความข้อมูลแตกต่างกันมากน้อยเพียงใด

4.4 การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล คือ การใช้วิธีเก็บรวบรวมข้อมูลที่แตกต่างกันเพื่อรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกัน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เมื่อผู้วิจัยได้ข้อมูลทั้งจากเอกสาร และภาคสนามแล้วนำมาวิเคราะห์เนื้อหา โดยสรุปเป็นภาพรวม เพื่อเป็นแนวทางในการค้นหาข้อมูลครั้งต่อไป ในขณะที่เก็บรวบรวมข้อมูล ข้อมูลในส่วนใดไม่ครบถ้วน หรือไม่ชัดเจน ผู้วิจัยจะดำเนินการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมต่อไปจนครบถ้วน นำข้อมูลที่ได้มาหาความสัมพันธ์ของข้อมูลจนเป็นปรากฏการณ์สามารถอธิบายข้อมูลเท็จจริงได้ ตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยตามขอบเขตที่กำหนดไว้อย่างชัดเจนโดยการพรรณนาข้อมูลตามวัตถุประสงค์

ผลการศึกษา

1. พัฒนาการความเป็นมาในการจัดการตลาดนัดสามร้อยกล้าของชุมชนบ้านปัดโวก ตำบลหินตก อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

1.1 ยุคการจัดสรรพื้นที่การขายของในตลาดนัดสามร้อยกล้า พบว่า แบ่งออกเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงแรก สถานที่ตลาดตั้งอยู่ติดกับถนนใหญ่สายนคร - พังงง อยู่ 2 ฝั่งริมถนน ไม่มีระบบการจัดการตลาด ผู้ค้าจับจองพื้นที่ขายของได้ตามความสะดวก มาก่อนได้ก่อน ขนาดพื้นที่การวางจำหน่ายสินค้าของแต่ละแผงไม่เท่ากัน ทำให้ร้านขายสินค้าปะปนกัน ต่อมา มีการย้ายตลาดมาอยู่ในชุมชนบ้านปัดโวกเพื่อให้ตลาดเป็นพื้นที่เดียวกัน มีการจัดการตลาดโดยลูกหลานของเจ้าของตลาด ไม่มีหน่วยงานใดเข้ามาดูแล พื้นที่ตลาดเป็นดินโคลน ไม่มีการจัดโซนแบ่งชนิดสินค้าเช่นเดียวกันกับสมัยแรกแต่มีการเก็บค่าเช่าที่ขายสินค้า

1.2 ยุคการมีส่วนร่วมในการจัดระเบียบการจัดการตลาดนัดสามร้อยกล้า ผู้ค้ามีส่วนร่วมในการพัฒนาที่ผู้ประกอบการจัดสรรให้ เช่น การจัดทำแผงร้านเป็นโต๊ะเหล็ก การจัดโซนแบ่งชนิดสินค้าที่ขายให้เป็นระเบียบมากขึ้น มีส่วนร่วมในการรักษาความสะอาด ทั้งทางด้านการทิ้งขยะ การรักษาของใช้ส่วนรวม เช่น

ห้องน้ำ และถังขยะ ให้ความปลอดภัยต่อทรัพย์สินที่มีมูลค่า เช่น รถ และสินค้า เพื่อให้ความปลอดภัยทั้งตนเอง ลูกค้า และเพื่อนร่วมอาชีพ มีหน่วยงานเทศบาลตำบลหินตก ฝ่ายกองช่าง ฝ่ายสาธารณสุข และฝ่ายพาณิชย์ เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการตลาด พัฒนาพื้นที่ทางด้านเศรษฐกิจของชุมชนบ้านปัดโวก มีการถมดิน และทำคอนกรีตในพื้นที่ตลาดนัด

1.3 ยุทธการส่งเสริมและพัฒนาตลาดนัดสามร้อยกล้า พบว่า มีหน่วยงานเข้ามาเกี่ยวข้องส่งผลดีต่อการบริหารจัดการตลาดนัดสามร้อยกล้ามากขึ้นคือ มีการจัดโซนประเภทสินค้า เป็นระเบียบและสะอาด พื้นถนนจากอดีตที่เคยเป็นดินพัฒนาเป็นถนนคอนกรีตเกือบทั้งหมดเพื่อความสะดวกในการเดินจับจ่ายซื้อสินค้า มีสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ค้า เช่น ไฟฟ้า ถังขยะ ห้องน้ำที่เพียงพอต่อการใช้บริการ มีหน่วยงานรักษาความปลอดภัยให้กับประชาชน คือ เจ้าหน้าที่สายตรวจบ้านร้อยกล้าจะเข้ามาดูแลรักษาความปลอดภัยทั้งประชาชนและทรัพย์สินของประชาชน ปัจจุบันตลาดนัดสามร้อยกล้ามีผู้ซื้อและผู้ขายหน้าใหม่จำนวนมาก ทั้งจากหมู่บ้านใกล้เคียงหรือต่างอำเภอส่งผลให้ระบบเศรษฐกิจภายในตลาดนัดดีขึ้น

2. การจัดการตลาดนัดสามร้อยกล้าของชุมชนบ้านปัดโวก ตำบลหินตก อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

2.1 การจัดการตลาดทำให้เกิดการยกระดับมาตรฐานคุณภาพชีวิตของประชาชนในตลาดนัดสามร้อยกล้า พบว่า มีการจัดระเบียบการจัดการตลาดตาม พรบ.สาธารณสุข พ.ศ. 2535 จากตลาดที่เป็นดินมีการปรับปรุงเป็นคอนกรีต จัดโซนจำหน่ายสินค้า จัดระเบียบร้าน หรือแผงร้าน ทำให้ประชาชนสามารถเลือกซื้อสินค้าได้ตามความพึงพอใจมากขึ้น ประหยัดเวลาในการจับจ่ายซื้อขายสินค้าได้มากขึ้น เมื่อมีผู้ซื้อมาบริโภคสินค้าโดยใช้เงินเป็นเครื่องแลกเปลี่ยนสินค้า ทำให้ระบบการเงินและเงินหมุนเวียนในการซื้อสินค้ามาขายเพิ่มมากขึ้น โดยมีสินค้าแปลกใหม่และสินค้าใหม่ที่มีคุณภาพ คือ สะอาด และปลอดภัย มีเครื่องหมายทางการค้า เช่น เครื่องหมายสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) และเครื่องหมายรับประกันความปลอดภัยในการบริโภค มีสินค้าจากบริษัท เช่น สินค้าประเภทกาแฟ โอวัลตินออกบูธจำหน่ายสินค้าให้กับประชาชน ทำให้มีสินค้าเพียงพอต่อการบริโภคของประชาชน ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคมากขึ้น ตลาดนัดสามร้อยกล้าจะมีเจ้าหน้าที่สาธารณสุขทำหน้าที่ตรวจตลาด ทั้งบริเวณสถานที่ตลาด รวมถึงสินค้าที่มามีวางจำหน่ายก่อเกิดประโยชน์และส่งผลดีต่อความมั่นใจในการซื้อและขายสินค้าในตลาด

2.2 การตลาดช่วยให้เกิดการเพิ่มผลผลิต พบว่า การจัดการตลาดเป็นการกระจายรายได้ให้กับชุมชนและประชาชน โดยตลาดนัดชุมชนเป็นศูนย์กลางของการสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน สินค้าที่ชาวบ้านปลูก หรือผลิตขึ้นเอง เช่น ผัก หรือผลไม้ หรือเนื้อสัตว์ นำมาแลกเปลี่ยนกับเงินสดในตลาดทั้งสิ้น เมื่อตลาดได้รับการพัฒนาจากหน่วยงานเทศบาลตำบลหินตก ส่งผลประโยชน์ให้ตลาดนัด มีผู้ซื้อ และผู้ค้าซึ่งอยู่ต่างถิ่นต่างอำเภอที่ให้ความสนใจและจับจองพื้นที่ขายในตลาดมากขึ้น เช่น อำเภอปากพนัง อำเภอหัวไทร รวมถึงพื้นที่จังหวัดใกล้เคียง ทำให้ตลาดมีสินค้าใหม่ ๆ มากขึ้น ผลผลิตมีคุณภาพ สะอาดจะส่งผลให้

ผู้ค้าได้รับผลตอบแทนในลักษณะของกำไรจากการขายสินค้าเพิ่มจำนวนมากขึ้น นำมาซึ่งการพัฒนาสินค้า เช่น การเพิ่มจำนวนสินค้าให้เพียงพอต่อความต้องการของผู้บริโภค

2.3 การตลาดที่มีพัฒนาการดีทำให้ลูกค้าได้รับความพึงพอใจจากการบริโภคสินค้า พบว่า ตลาดได้รับการพัฒนาไปตามกฎหมาย ผู้ค้ารวมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับตลาดนัดสามร้อยกล้าได้ถ่ายทอดวิธีการสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า ผู้ค้ามีความซื่อสัตย์ ไม่โกงราคาสินค้า ตาชั่งเที่ยงตรง มีการบริการหลังการขาย เช่น บริการส่งสินค้าถึงที่ และสิ่งสำคัญสินค้าที่นำมาประกอบอาหารเป็นอาหารสด เช่น เนื้อสัตว์ ไม่มีสารแช่แข็ง เลือกใช้เฉพาะผักพื้นบ้าน หรือผักตามฤดูกาลมาประกอบอาหาร ส่งผลให้ตลาดนัดสามร้อยกล้ามีผู้ค้าและลูกค้าเพิ่มมากขึ้น

3. การเสริมสร้างตลาดนัดชุมชนพึ่งตนเองของตลาดนัดสามร้อยกล้าของชุมชนบ้านปัดโวก ตำบลหินตก อำเภอร่อนพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

3.1 การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนมีความสำคัญต่อประชาชน โดยพบว่า ผลจากการที่ชุมชนได้รับการพัฒนา เพราะมีหน่วยงานของรัฐเข้ามาให้ความช่วยเหลือประชาชนให้สามารถอยู่รอดกับสภาวะทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน หน่วยงานรัฐมีเงินทุนและให้ความรู้ในการก่อตั้งกลุ่มของชุมชนหรือผลผลิตต่าง ๆ ในชุมชน รวมทั้งการแปรรูปผลผลิตเพื่อจำหน่ายสู่ภายนอกชุมชนทำให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มมากขึ้น ไม่ไปพึ่งพาอาศัยทุนจากภายนอกชุมชนหรือหนี้ในระบบ ประชาชนในชุมชนสามารถพึ่งพาอาศัยกันได้ เมื่อชุมชนเข้มแข็ง ประชาชนก็จะอยู่ดี มีสุข ทำให้เกิดความเชื่อมั่นต่อผู้นำชุมชนที่สามารถพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง และเป็นผู้ที่มีความเสียสละส่วนตนเพื่อส่วนรวมสามารถให้ความเสมอภาคแก่ผลประโยชน์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับประชาชนได้อย่างทั่วถึง ประชาชนได้ใช้สิทธิของตนเองในการแสดงออกถึงความคิดเห็น รวมถึงการเรียนรู้ และได้ใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่เข้ามาในชุมชนให้ประชาชนได้เรียนรู้ และได้ใช้งานในการอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ และเมื่อเทคโนโลยีเข้ามาสู่ชุมชนจะทำให้ชุมชนมีความสะดวกปลอดภัยมากขึ้น

3.2 ผลดีที่ได้รับจากการสร้างธุรกิจชุมชน พบว่า การสร้างธุรกิจชุมชนส่งผลดีต่อประชาชนเป็นอย่างมาก ทำให้ประชาชนสามารถทำงานร่วมกันได้ มีการสานสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนบ้านในด้านการบริหารจัดการกลุ่ม ทำให้ประชาชนได้เรียนรู้ในการฝึกฝนอาชีพที่ไม่เคยได้ศึกษามาก่อน ประชาชนได้ใช้สิทธิในการเป็นสมาชิกกลุ่ม มีสิทธิในการแสดงออกถึงความคิดเห็นในการพัฒนาชุมชน หรือแนวทางการแก้ไขปัญหาของกลุ่ม การสร้างกลุ่มอาชีพส่วนใหญ่สร้างขึ้นเพื่อให้ประชาชน ผู้ที่มีเวลาว่างสามารถใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และผู้ที่มิรายได้ไม่เพียงพอต่อรายจ่าย สามารถรับผลประโยชน์จากการเป็นสมาชิกกลุ่ม นั่นก็คือ ผลกำไร ปัจจุบันกลุ่มอาชีพธุรกิจชุมชนเป็นที่นิยมต่อการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็งด้วยการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันของคนในชุมชน ทำให้ประชาชนสามารถพึ่งตนเองได้ ไม่ต้องพึ่งพาจากทุนภายนอกชุมชน

3.3 สิ่งที่รัฐควรทำในการพัฒนาตลาดนัดให้เป็นตลาดนัดชุมชนพึ่งตนเอง พบว่า ผู้ค้าและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาตลาดนัดสามร้อยกล้า มองเห็นว่าหน่วยงานรัฐควรให้บริการทางด้านการให้ความรู้เกี่ยวกับความเป็นอยู่ในเศรษฐกิจยุคปัจจุบัน ส่งเสริมให้ประชาชนดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

น้อมนำเกษตรทฤษฎีใหม่มาใช้ในการประกอบอาชีพ เช่น การเลี้ยงสัตว์ ปลูกผักปลอดสารพิษ การทำปุ๋ยด้วยตนเอง โดยการนำเศษผัก เศษอาหาร และเศษเนื้อสัตว์จากตลาดนัดมาหมักทำปุ๋ย เพื่อใช้ในการปราบศัตรูพืช เป็นการลดต้นทุนทางการผลิต และเพิ่มรายได้จากผลผลิต โดยส่งเสริมให้ประชาชนในหมู่บ้านมาใช้บริการโดยการซื้อสินค้าในตลาดนัดของชุมชนของตนเอง และเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนให้มีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น หน่วยงานเทศบาลควรสนับสนุนหรือชักจูงใจให้ผู้ค้าร่วมกันพัฒนาจัดระบบการจัดการให้ตลาดนัดให้เป็นตลาดนัดชุมชนที่ตนเองมีการจัดตั้งกลุ่มการสร้างผลผลิตร่วมกัน โดยใช้ผลผลิตของชุมชนมาแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ และสนับสนุนให้ผู้ค้ารู้จักการพัฒนาทางการขาย เช่น การใช้วัตถุดิบทางธรรมชาติแทนวัสดุสังเคราะห์ เช่น ไข่ไก่ต้องเป็นภาชนะบรรจุอาหารแทนกล่องโฟม หรือถุงพลาสติก ซึ่งจะช่วยในการลดขยะ และเป็นการอนุรักษ์ธรรมชาติ เพื่อสร้างความประทับใจให้กับผู้ซื้อได้อีกทางเลือกหนึ่ง

ภาพ 1 โซนสินค้า และพื้นถนน

ภาพ 2 การจัดระเบียบของตลาด

ภาพ 3 เจ้าหน้าที่ตำรวจเข้ามา
บริการรักษาความปลอดภัย

ภาพ 4 กิจกรรมการซื้อขายสินค้า
ในตลาดช่วงเวลา 02.00 น.

ภาพ 5 แปลงปลูกผักเพื่อนำมา
จำหน่ายในตลาด

ภาพ 6 ภาชนะที่ใช้ใส่อาหารเพื่อดึงดูด
ความสนใจของผู้บริโภค

ภาพ 7 ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มแม่บ้าน

ภาพ 8 การอุดหนุนสินค้าในตลาด

ภาพ 9 เจ้าหน้าที่สาธารณสุข
มาให้ความรู้แก่พ่อค้าแม่ค้า

ภาพ 10 บริเวณพื้นที่ตลาดเป็นคอนกรีตและ
ทางเดินกว้างขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะต่อชุมชน

1.1 ควรส่งเสริมให้คนในชุมชนบ้านปัดโวงทำการเกษตรให้เพิ่มมากขึ้น เช่น การทำเกษตรปลูกผักปลอดสารพิษ เพื่อจำหน่ายให้กับผู้บริโภคอย่างเพียงพอ

1.2 ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งกลุ่มขายผลไม้ตามฤดูกาลไปจำหน่ายที่ตลาดในราคาต่ำกว่าสินค้าในตลาดกลางหัวอิฐ

2. ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.1 ควรมีการจัดตั้งกลุ่มคณะกรรมการ โดยมีผู้ประกอบการตลาด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงประชาชน คือ ผู้ค้า และประชาชนในชุมชน ในการพัฒนาระบบการจัดการตลาดอย่างชัดเจน

2.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับมาตรการในการพัฒนาตลาดให้ผู้ค้าได้ทราบ และรับฟังความคิดเห็นในส่วนรวม

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ศึกษาเรื่อง “ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาของตลาดในตำบลหินตก จังหวัดนครศรีธรรมราช”

3.2 ศึกษาเรื่อง “การจัดการตลาดในชุมชนเพื่อเสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง กรณีศึกษาตลาดนัดเปิดท้ายในจังหวัดนครศรีธรรมราช”

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย. (2546). แนวทางการดำเนินการปรับปรุงตลาด

หรือมาตรฐานตลาด (ตลาดนัด). สืบค้นเมื่อวันที่ 11 ตุลาคม 2559, จาก www.dla.go.th.

จิรดา นาคฤทธิ์ และอนุพร ทองใหม่. (2559). หลักการตลาด. สืบค้นเมื่อวันที่ 16 กันยายน 2559, จาก www.bbc.ac.th.

จิตติวรดา รุ่งเรือง. (2563). เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง บนพื้นฐานชุมชนอาชีพไทย. สืบค้นเมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2563, จาก <https://sites.google.com/site/thitiwrdarungreuxng/>.

ดวงทิพย์ จันทรอ่วม. (2559). แนวทางการพัฒนาการตลาดอย่างยั่งยืน : กรณีศึกษาตลาดโบราณบางพลี อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ. วารสารร่มพญักษ์ มหาวิทยาลัยเกริก. 34(2): 52-72.

ทัศนาศ หงส์มา. (2555). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกสินค้าของผู้ซื้อในตลาดนัด: กรณีศึกษาตลาดนัดในกระทรวงสาธารณสุข จังหวัดนนทบุรี. สืบค้นเมื่อวันที่ 9 มิถุนายน 2559, จาก www.rup.ac.th

ประภาพร พนมไพร. (2558). การตลาดเชิงสร้างสรรค์ภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของเครือข่ายกลุ่มอาชีพผู้ผลิต และแปรรูปกล้วย ในจังหวัดเชียงราย. วารสารมงคลล้านนา. 3 (1): 56-73.

โสภณ สุภาพงษ์. (2541). เศรษฐกิจพอเพียงทางรอดทางสังคมไทย. นิตยสารสารคดีครอบครัว. (กันยายน 2541) : 71-79.